

TURAUSKĀTĒ Violeta

Lietovuos Respublėkas Seima Laikėnuosės žemaitiu gropės pėrmėninkė

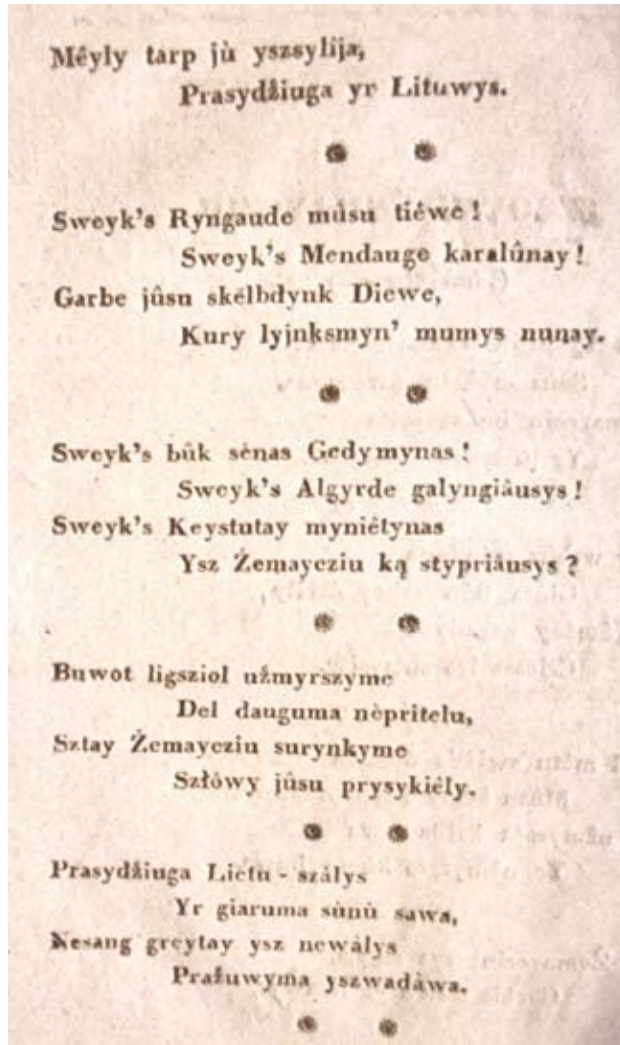
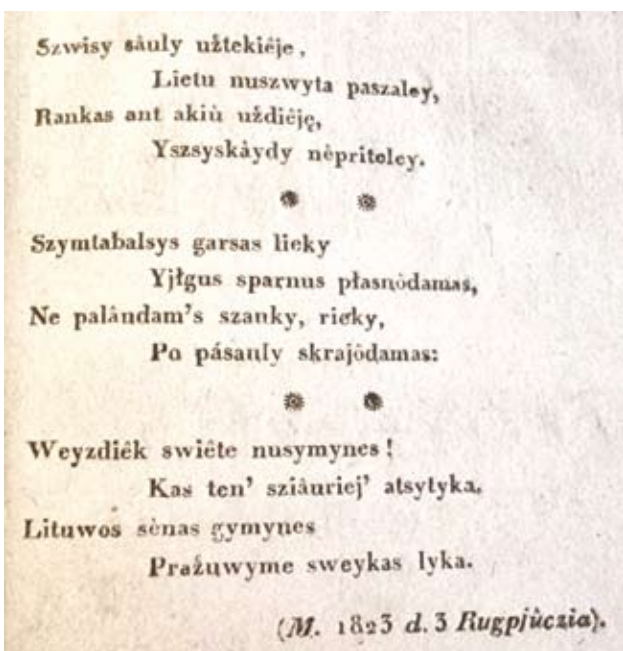
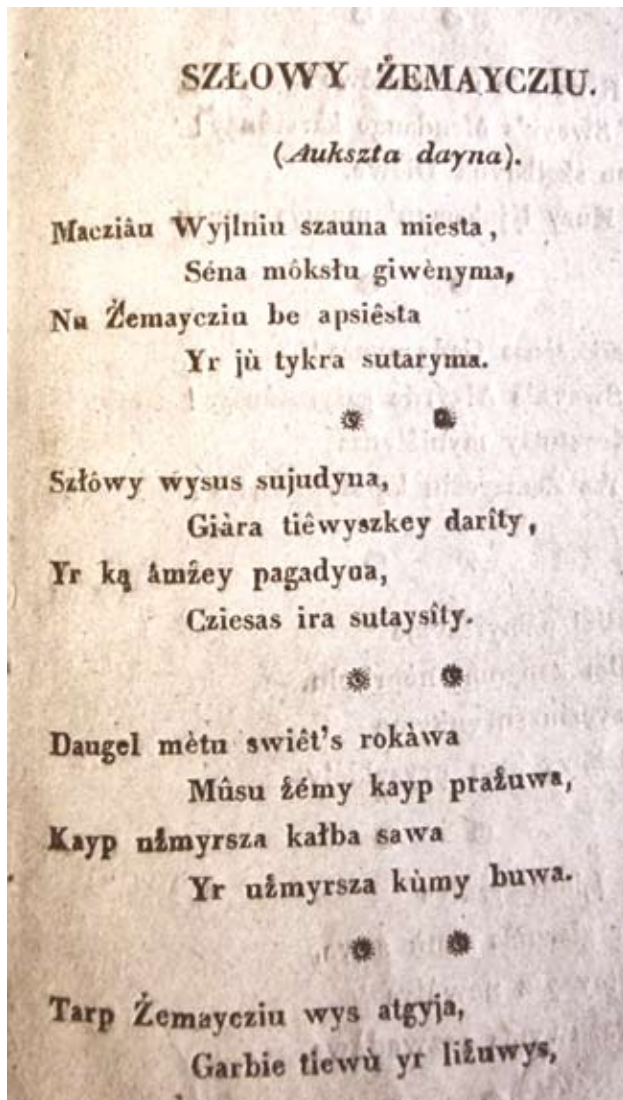
Žemaitėškoms – ne praeitės, vo ateitės

Jau veikė iposies paskotėnis vasaras miėnou. Vasaras, katra šimeta mūsa pardaug nalepėn saulės spindolės... Bet ne api ton nuoro rokoutėis. Nes vasara – tas metu laiks, kumet kuožnos savaitgalis pėlns šormolė, dainiū, šipsėnu ē poikiū akėmėrksniu mūsa bėndruomeniu vasaras švėnties. Tėp ē sokas metu rats – nu vėinuos švėntės pri kėtuos, nu vėina sosėtėkėma pri kėta.

Šimeta ožvės nuorem pasėdžiaugtė šėrdi gluosontės dalikās – mūsa kraštė vėn daugiau švėntiu vėkst žemaitėškā. Ė ne tik tėp – tarp savū, tilė a nadrōsė, no drōsė ēr ēšdėdė – žemaitėškā šnek vediejė, sveikintuojė, dainėninkā. Tas paruoda, ka žemaitiu kalba – gīva, dėdėlė vertėnama ē jou grīžtontī i vėišōji givėnėma.

Ėr aš šneko žemaitėškā. Mon tas īr natūralė, iaugėn i krauji nu mažū dėinū. Žemaitėška šneкта monėi – ne egzuotėka, ne paruodėjė, vo mona būsds, būsds šnekietė tėp, kāp šnekiejė mona buočė, tievā, kāp šnek mona sosiedā. Žemaitėškā našneko tik valdėškuo aplinkuo, kor torem gerbtė vėinē kėtus ē kalbietė bėndrėnė kalbo, ka būtomem teisingā soprastė.

No vėin tik džiaugtėis naožtenk. Jė nuorem, ka žemaitėškoms naprapoltom, naėštėrptom, napalėktom tik ēlgesingo žėnklo senuo nuotraukuo a tautėnė drabožė detalie, torem veiktė sopratingā. Kon galem padarītė tujau pat? Rokoukemuos žemaitėškā – nomūs, so vākās, so sosiedās, krautovie a švėntie. Kalba būs gīva, pakol šnekiesem. Muokinkem jaunėma – pārdoukem žuodius, puosakius, patarlės, istuorėjės. Žemaitėškoms nagal būtė

Dā priš do šimto metu Stanevīčė Sėmuons parašė aukšta daina – api žemaitiu kėita būda ēr ēšsauguota kalba.

Pajimta ēš Stanevīčės „Raštu“ (Lietoviu literatūras ē tautuosakas institots, 2010 m.).

tik senūju žmuoniū – tas īr gīvs pavelds, katras tor ēšlėktė ē būtė pārdouts tuoliau.

Lietovuos Respublėkas Seimė esam sobūrėn Laikėnōjė žemaitiu gropė – tuoki bova ēr anuo kadėncėjuo. Jau toriejum do darbėnio sosėtėkėmo so Žemaitiu kultūras draugėjės atstuovās, katrū tėkslos īr ēšsauguotė ēr iteisintė Žemaitėjės istuorėni regėjuona, anuo suostėnė ē kalba. Anėi ruoda i kaimīnėniu šaliū patėrti. Ožvės kašubu kalbuos Lėnkėjuo ē latgaliu kalbuos

Latvėjuo statusa iteisėnėma pavīzdės. Draugėjės atstuovā aiškė ivardėna: tėkslos nier iteisintė dvėkalbistė. No po oficialė žemaitiu kalbuos pripažėnėma būtom lėngviau sėiktė anuos ēšsauguojėma ē par švėitėma sistema, ē par kultūras pruojektus, bėndruomeniu stėprėnėma.

Par paskotėni sosėtėkė-

ma lėipas pradžiuo bova bėndros sotarėms – rodėnėnie sesėjuo padarītė konferėncėjė so vėsuoms sointeresoutuoms gropiems ē pradietė diskusėjės so visuomenė. Jau dabā gėrdam vėsuokiausiu nuomuoniū ē klausėmu – vo kāp būs so kėtās Lietovuos etnografėnės regėjuonās? Vo diel tuo ē rėk tuokiuos diskusėjės, ka galiptomem vėinē kėtus ēšgėrstė, soprastė. Ė sosėtartė, kuoks galiptom būtė regėjuonėniu tapatībiu iprasmėnėms dabartėnie Lietovuo.

Tas nier tėkslos atsėskėrtė, sosėpriešintė a sosėskal-ditė – vo tiktās kvėitėms keravutė ton, kon torem savėta ēr autėntėška. Nuoriejėms nu dūšės, ka valstībė pripažintom ē padietom ēšlaikītė ton, kas par omžius formava mūsa žmuonis, mūsa krašta ē mūsa kalba.

Ateitės priklausa jaunėmou. Ė tas īr dėdėlė svarbos daliks, ka žemaitėškoms būtom gīvs ne tik folkluora ansamblīus a kalėnduoriūs, no ē klasie, kninguo, dainie, internetė. Ka mūsa vākā žėnuotom ne tik kamė gīvenō, bet ē kou tas gīvenėms īr īpatings. Vėskas prasėdėd nu mūsa – a patis tėkam sava kalbuos ē kultūras vertė. Jė tėkam – pārdousem ton ē kėtims. Tumet žemaitėškoms būs ne praeitės, vo ateitės.

Kad ē nalepėn vasara so saulė, no šėlda šėrdi – par bėndrīstė, kalba ē mūsa tapatībės švėisa. Sauguokem ton švėisa, kad ē po švėntiu mūsa kasdėinībie vėn skombietom tas īpatings, gėlos, gīvs – žemaitėšks – žuodis.

Vo ka jau atės rodou – kvėito aktivė isėtrauktė i diskusėjės.

Straipsnis, ēšversts ēš prieda „Vakarų Lietuva“ – 2025 08 12 – 18; Nr. 28 (1503)

ŽEMAITĖŠKA RAŠTA LAIKS

2024-ėijė bova Žemaitėška rašta metā. „Žemaičių saulutė“ i kuožna nūmeri diejė po ketoris atskėrus poslapius – mūsa kalbā ēr istuorėjė, literatūrā ē kėtims kultūras dalikams, kraštuotirā ēr etnografėjė.

Vo kon 2025-ėijė? No ē viel rėk rašītė truopnė, savuotėškā. Napalėstė. Naožlėstė sava vėitas. Jug mūsa žemė – sava ruoda.

Stuojė žemaitėška rašta laiks.

ŠIAME
NUMERYJE

4 psl.

Žemaitė – šiandienos veidrodyje

ŽEMAITIŠKS raštas

OŽRAŠA ŽEMAITIŠKĖ

Kėta karta Žemaitiūs nabova bėndrėnės rašta kalbuos. Žmuonis rašė valog sava sopratėma. Va – ont Plungės bažničės varpėnė ē dabā tabier ožrašims: „Istejgi Jomilesta Grafi Zubows su padiejemu parakwijonu – metusi 1850“.

Po Jablonskė vėsė poulė pri lietoviu bėndrėnės. Tumet atsėrada ē tēi majednė pavadėnėma: Gandinga, Kantaučiai. Saka – lietoviu kalba natorėnti dvėgarsė „on“...

No dabā žemaitė praded sosėgauditė – daug kon gal parašitė ē žemaitėškā. Va – ir valdėškė kelė žėnkla. Anūs tor būtė lietovėškė ožrašā. No jug poikiausė gal pastatitė dā vėina žėnkla – menėni, dekuorativėni, autuorėni – so žemaitėško pavadėnėmo: Telšė, Triškė, Skouds. Ėr informacėjė gal sorašitė žemaitėškā: stėndūs, lėntelies, ruodiklies. Ėr ont paminklu žmuonis jou jiemė rašitė sava gimtounjė kalbo. Vo kon jau bašnekietė api mena kūrėnius – tēn jug būtėns tas pamatėnis kalbėnis tėkroms. Tik nagal rašitė bikāp – rėk truopnė ēšsėaiškintė rašības dalikus.

Godeliūs (Plungės r.) stuov paminkls so ožrašīmo: „Tuo vėituo 1904 metās gėmė ēr gīvena menėninks Riauba Stanisluovs. Mėrė 1982 m.“. Šalėp – informacėnė lėnta. Ė tēn vėskas sorašīta grīnā žemaitėškā.

Atmėnėma lėnta Mačerniou Vītautou Žemaitiu Kalvarėjuo. Anuo gimtuoji Šarnelė ē kaps – ož keliū kiluometru...

Šeirės taks Žemaitėjės nacparkė. Veizi - Plate-liu ežers, Šeirės mėsks, Gaudopė pelkė, Pėk-težeris. Pasoki ronkėna – Smilgeviciūtė Aistė tavėi pasakuo Plateliu krašta legendas. Žemaitėškā.

Beržuorė 1895 metās gėmė Žvėrgždīs Valėntins. 1923-1926 m. bova II Seima narīs. 2022 metās Jakuova Bunkas labdaruos ē paramuos fonds so Plateliu bėndruomenė ē kėtās pagelbėninkās pastatė paminklieli Žvėrgždė gimtuo-sės truobuos vėituo.

Valončiaus ožoulinė Nasrienūs – Puoškas Di-oniza prisakīms diel žemaitiu kalbuos!

Imbarės seniūnėjė – šalėp Salontū. 2019 metās Žvainiūs bova pastatitė 7 stuogastolpė so tuo krašta kaimū vardās: Imbarie, Gargždelė, Žvainė, Gaivalā, Gedgaudė, Reketė, Skaudalė.

20250819_181603 – Plungie, pri Babrunga, kėta karta stuoviejės malūns. 1918 metās Zaksos Mendelis pajiemė ē itaisė čė pėrmōjė Plungie elektrėnė. Vo Jakuova Bunkas labdaruos ē paramuos fonds so prietelės po šimta metu pajiemė ē pastatė paminklioka.

Vīskopa Valončiaus Muotiejaus gimtėnės muziejaus lonkītuoju Nasrienūs prijem Pa-longuos Jozė. Meis-tra Majuora Vītauta padėrbts kriaučios pasakuo Valončiaus parašītas istuorėjės...

Dėdėliuojuo Žemaitiu sėinuo Telšiūs – Konstancas vėsuotėnem bažničės sosėrin-kėmou skėrts skīds (padėrba Inčirausks Romualds). Jug tēn 1415 metās pārska-itīs garsėsīs Žemaitiu skunds sokielė šor-moli: a tik narėk diel peršamuos naujuos valdžiuos a tėkiejė-ma atsėklaustė patiū žmuoniū...

Paminklioks Gra-nauskiou Romualdou Skouda bibliotekas kėimelie. Padėrba Kluoda Augostis (Gloudens). Vo bi-bliotekā bova douts rašītuojė vards.

Žemaitėjės gaublīs Telšiūs. Padėrba Va-liūns Artūrs.

Kas ta Ona Pleirytė-Puidienė?

Vėl kviečia Plungės viešosios bibliotekos projektas, finansuojamas Lietuvos kultūros tarybos ir Plungės rajono savivaldybės, LITERATŪRINIAI SUSITIKIMAI PLUNGĖS VIEŠOJOJE BIBLIOTekoJE – SKAITAU (AUTO)BIOGRAFIJĄ!

Rugsėjo 19 d., penktadienį, 16.30 val. Plungės viešoji biblioteka kviečia į Aldonos Ruseckaitės knygos „Vienatybė. Rašytojos Onos Pleirytės-Puidienės-Vaidilutės likimo vingiai“ pristatymą. Knygos autorė A. Ruseckaitė skaitytojams puikiai žinoma kaip biografinių romanų apie Maironį, Žemaitę, V. Mačernį, S. Nėrį, V. Mykolaitį-Putiną autorė. Naujausias A. Ruseckaitės romanas „Vienatybė“, pasirodęs 2024 m., aktualus Plungei, nes jame pasakojama apie Oną Pleirytę-Puidienę, istorinę asmenybę, kuri, kunigaikštienės Marijos Oginskienės pakviesta, 1903 m. atvyko į Plungę...

Renginyje dalyvaus rašytoja A. Ruseckaitė, o ją kalbins Vilniaus universiteto knygotyrų, mediotyrų ir leidybos tyrimų katedros docentas, socialinių mokslų daktaras plungiškis Tomas Petreikis. Ta proga žemiau spausdiname dar 2006 m. „Žemaičių saulutėje“ (Nr.35) publikuotą T. Petreikio straipsnį „Prisimenant Oginskį“, kuris dažnam skaitytojui buvo pirmoji pažintis su O. Pleiryte-Puidiene.

Plungės viešosios bibliotekos inf.

Tomas PETREIKIS

Prisimenant Oginskį

Sveikindamas su pirmuoju tarptautiniu Oginskio festivaliu siūlau susipažinti su dar kam mažai žinomu svarbiu Plungės istorijos šaltiniu – Onos Pleirytės-Puidienės „Autobiografija“, kurios dalį čia ir pateiksime, bet pirmiausia – apie autorę ir jos rankraštį.

O. Pleirytė-Puidienė, vėliau tapusi žymia Nepriklausomos Lietuvos pedagoge, 1903–1904 m. Plungėje vadovavo Oginskienės mokytojų seminarijai, ir 1932 m. „Bangų“ žurnalo 14 ir 15 numeriuose publikavo savo atsiminimus apie minėtą seminariją. Tas straipsnis ir mūsų publikuojama „Autobiografijos“ dalis turi bendrų sąlyčio taškų, bet pats dėstymas ir jaučiama Oginskių dvaro dvasia nepalyginamai skiriasi. „Autobiografijoje“ autorė kur kas atviresnė, todėl siekiant išlaikyti autentiškumą publikacijos kalba ir stilius menkai taisyti. Pats „Autobiografijos“ parašymo laikas tiksliai neaiškus, bet iš paminėtų įvykių galima spręsti, kad buvo rašyta Nepriklausomos Lietuvos pirmaisiais dešimtmečiais. Rankraštis saugomas Vilniaus universiteto bibliotekos rankraščių skyriuje.

„< ... > 1903 m. vasarą kn. M. Karosas atvyko į mane su ypatingu pasiūlyjimu. Tolimų Žemaičių kunigaikštienė Oginskienė ieškanti lietuvaitei auklėtojos slaptai lietuvių mokyklai ir aš turinti tą pareigą pasiimti. Pasiūlyjimas buvo anais laikais įsakymu ir vos tėvus ir brolių aplankiusi atsiradau Plungėje.

Kaip daugelis aristokratų turtuolių taip ir kunigaikštienė Oginskienė turėjo keistenybių, kurias kas nors panaudoja. Taip buvo regimai ir šiuo atveju, davusiu progos to krašto susipratusiems lietuviams panaudoti našlės kunigaikštienės liūdėsį dėl nesenai mirusio vyro, kurs buvo palankus lietuvių susipratimui.

Inteligentingas ir energijos kupinas Plungės kunigaikštis Mikolas Oginskis buvo prieš pat mirtį bepradedęs rūpintis spaudos atgavimu ir turėdamas Peterburge įtakos bei giminių ryšių su caro šeima (jo brolis Rietavo kung. Bagdonas buvo morganiškas caro Aleksandro II sūnus) ryžosi išleisti Ivinskio istoriją, susipažinęs su P. Vileišiu klibino visą spaudos reikalą. Jo ankstyva mirtis nutraukė visas viltis platiems tikslams, kurių buvo laukta, kurių tikėtasi. Užtat džiaukonas Jarulaitis ir kiti prikaltino kunigaikštienę našlę pratęsti nabašninko simpatijas lietuviams, pagerbti jo atmintį kokia fundacija. Kunigaikštienė sutiko įsteigti savo rūmuose slaptą mokyklą ir savo lėšomis išauklėti keletą susipratusių lietuvaikių mokytojų, kurių misija turėjo būti: – skleisti tautinį susipratimą ir šviesą tarp jos dvarų darbininkų.

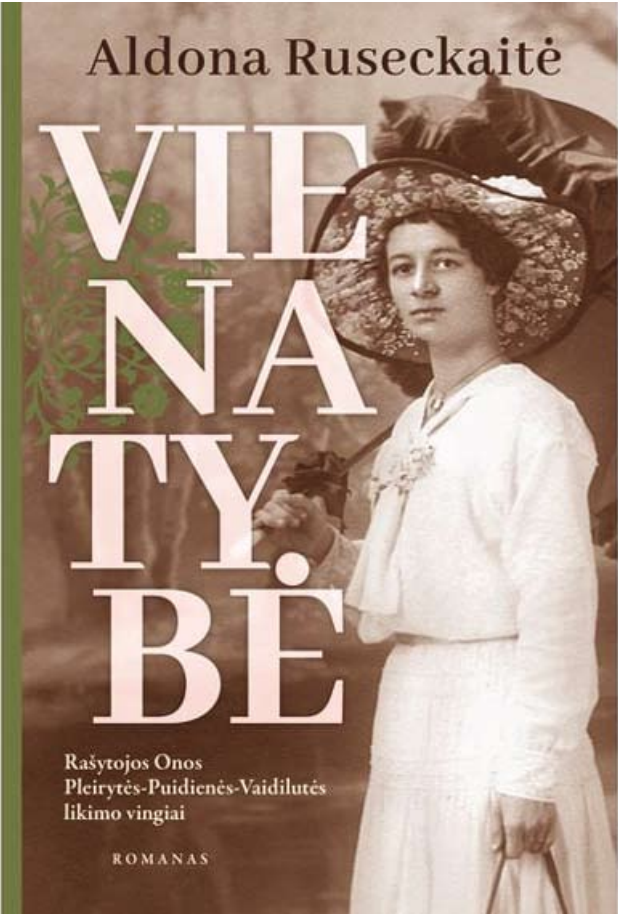
Ona Pleirytė-Puidienė.

Marija Skuževska-Oginskienė

Ideja buvo kilni, plati ir ją vykinti teko man. Bet ideja ir tikrėnybė – du nesutaikomu dalyku, o šiuo atveju pasireiškė dar lietuviškas netobulumas jo sumanyme ir įvykinime.

Į Plungę nakčia atvykusi radau puikiai paruoštą man butą, šalutiniame rūmo fligelyje, radau visą eilę

Knygos viršelis.

lekajų livrejuose, radau brangiai serviruotą stalą, su keliais daviniais, vynu, metre d’hotelio, tik neradau mokyklos ir mokinių. Kelias dienas stypinėjau po didžiulį, dviem aukštais namą ir puikia oranžerija nežinodama kas veikti. Kunigaikštienė, dar jauna, graži moteriškė priėmė mane maloniai, širdingai įvairindama mano nuobodį. Pati parodė man įstabiai gražų parką, išvadžiojo po savo rūmą pilną brangiausio meno turtų, supažindino su didžiulio rūmo neskaitlingais gyventojais, tik nei žodžiu nepriminė man apie mano pareigas toje įstabioje grožio kunigaikštijoje.

Sekančią dieną pietavau rūme ir tokių ilgų, įkyrių pietų nebuvau dar patyrusi. Mažajame valgomame, už apskrito stalo, kurs blizgėjo nuo krištolo, porceliano ir sidabro, radosi daugiau tarnų nei pietaujančių. Apie stalą tarnai, už kiekvienos kėdės po tarną, prie bufeto metre d’hotelis: vieni pilsto vyną, kiti atima bei paduoda indus, tretį daboja mažiausį judesį ir visa vyksta absoliutėje tyloje. Tiktai po antru daviniu prabildavo kunigaikštienė, duodama leidimą ir kitiems kalbėti; bet kalbos trumpos, nuobodžios. Taip tęsėsi per visus septynis davinius. Tik salionėly prie arbatos bei kavos darydavosi jaučiau ir pati kunigaikštienė patabdavo laisvesnė, žingeidesnė. Tokia ji ir buvo – čia išdidi, puiki kunigaikštienė, čia švelni simpatiška moteriškė, mėgstanti jauną juoką ir pasikalbėjimus.

Gyveno vienui viena didžiuliame rūme, retai išvažiuodavo, retai svečius priimdavo. Virš rūmo plevėsavo gėdulos vėliava ir gėdulos tylą saistė visą dvarą, kuriame prie kunigaikščio tryško džiaugsmas ir linksmybės. Kurčia tylą slapstėsi didžiojoje salėje su Rastriellio piešiniu lubose ir galerija iš kurios skambėdavo orkestras, kaip kapinių urnos stypsojo brangios indų vazos, tuštumon žiūrėjo bočių portretai ir turtingiausios meno drobės. Kunigaikščiui mirus daugelis pasikeitė, aptilo, vien arklydėse pasiliko, kaip buvę – gražiausi balti arabai, juodi ir bėri anglo-saksai ir jaukūs, kaip avinėliai žemaitukai, kuriais ir po šiai dienai tebesididžiuoja Lietuvos valstybės arklydės. Kunigaikštienė mylėjo arklius, lankydama juos kasdien su cukrum bei duona ir visi jie bėgdavo į ją, kaip prijaunkinti gyviai.

Dar metėsi į akis nepaprastai gausiai užvesta labdarybė, kuria gausiai naudojosi įvairūs vargšai. Šalia didžiųjų dvaro vartų radosi gražus stilingas mūro rūmelis, su bokšteliais, visas, kaip sena pilis skęstas tarp žalumynų. Čia buvo ambulatorija su nuolatinu gydy-

Aušra VILIENĖ

Žemaitė – šiandienos veidrodyje

2025-aisiais, minint rašytojos Žemaitės 180-ąsias gimimo metines, rugpjūčio 2 dieną jos gimtinėje – Bukantės dvarelyje – surengta kultūrinė popietė „Žemaitė – šiandienos veidrodyje“ kvietė dalyvius ne tik prisiminti iškilią literatūros klasikę, bet ir per šiuolaikinius kultūrinius ženklus pažvelgti į tai, kuo Žemaitė aktuali šiandien.

Pagrindiniu renginio akcentu tapo aktorės Virginijos Kochanskytės monospektaklis „Gyvenimas – kaip graži kelionė“. Profesionaliai ir jautriai perteiktas vienos moters gyvenimo pasakojimas palietė susirinkusiųjų širdis. Spektaklio mintys apie dvasinį augimą, moters pasirinkimų laisvę, brandą ir gyvenimo prasmės paieškas natūraliai susiliejo su Žemaitės asmenybės ir kūrybos motyvais. Ir Julijos Žymantienės gyvenimas buvo kelionė – ne tik fizinė (ji net du kartus keliavo į JAV), bet ir vidinė: nuo kaimo moters iki tautinio sąjūdžio veikėjos ir literatūros kūrėjos.

Po spektaklio muziejaus kieme vyko kūrybinės dirbtuvės, kvietusios dalyvius įsitraukti į simbolines, tačiau turiningas veiklas.

Renginio vaizdai.

Edukacijoje „Pasėsiūso sau koskelė“, kurią vedė Virginija Dirvonskienė, buvo kalbama apie liną ir siuvamos skarelės bei lino maišeliai, ant kurių spaudžiami tautiniai raštai. Veikla ne tik priminė rankdarbių tradiciją, bet ir tapo prasminga užuomina į moters tapatybę, orumą bei stiprybę. Skarelė, kaip moters kasdienybės dalis, čia tapo simboliu – juk ir pati Žemaitė, vykdamą į Ameriką, buvo raginama nusiimti skarelę, kad atitiktų tuometinius „modernumo“ standartus. Ji atsisakė – išlaikė savo kultūrinę tapatybę, orumą ir pasirinkimą būti savimi.

Gretimoje kiemo er-

dveje, padedami Auksės Jacekevičiūtės, visi norintys lankstė spalvotus popierinius laivelius, dalinosi mintimis, prisiminimais apie Žemaitę. Vėliau laiveliai buvo paleisti plaukti Blendžiaivos upeliu – jų kelionė simboliškai atspindėjo pačios Žemaitės išvykimą į Ameriką: toli nuo gimtųjų vietų, bet su misija skleisti lietuvišką žodį ir tautos dvasią. Ši paprasta, bet jautri veikla priminė, kad kultūra gyva tol, kol perduodama – net ir mažomis formomis.

Viso renginio nuotaiką subtiliai papildė jaunojo saksofonisto Dominyko Balsio atliekamos lyriškos melodijos, pasklidusios po Bukantės dvaro kiemą ir aplinkinius laukus. Muzika sujungė žodį, prisiminimus ir jausmą – sukurdamą vientisą šventės dvasią,

kurioje gyveno ne tik atmintis, bet ir kūryba.

Ir kaip dera atvykus į Žemaitijos kaimą – po įdomių pasakojimų ir kūrybinių veiklų visų laukė vaišės. Ant stalo puikavosi kaimiškas pyragas su razinomis, kvietė ragauti sūris ir agurkai su medumi, o žemaitiškas kastinys su šviežiomis garuojančiomis bulvėmis priminė ne tik regiono skonį, bet ir bendrystės jausmą, kuris lydi paprastame, bet nuosirdžiamame susibūrimo.

Popietė „Žemaitė – šiandienos veidrodyje“ parodė, kad ši rašytoja – ne vien literatūros klasikos vardas vadovėliuose. Tai gyva asmenybė, kuri ir šiandien gali kalbėti su mumis – per moters tvirtumą, per kalbos grožį, per gebėjimą išlikti savimi nepaisant laikmečių. Ir šiandien Žemaitė – tai ne tik praeities atspindys. Tai mūsų kultūrinės tapatybės dalis, mūsų veidrodis, kuriame atpažįstame save.

Renginį organizavo Plungės rajono bibliotekininkės: Virginija Pokvytienė (Aleksandravo biblioteka), Sigutė Jacekevičienė (Grumblių biblioteka), Aušra Vilienė (Platelių biblioteka), Vilija Gedgaudienė (Narvaišių biblioteka) ir Margarieta Gedvilienė (Šateikių biblioteka), bendradarbiaudamos su Žemaitės memorialiniu muziejumi. Projektą parėmė Plungės rajono savivaldybė.

Sigutės Jacekevičienės nuotr.

Aušra PETROŠIENĖ

Mūsų Žemaitėi – 180

Šiomet minime iš Plungės krašto Bukantės dvarelio kilusios mūsų literatūros klasikės – Julijos Beniuševičiūtės-Žymantienės 180-ies metų jubiliejų. Jos gimtojoje sodyboje įkurtas Žemaitės memorialinis muziejus šią sukaktį pakvietė paminėti net trejetą dienų trukusiais įvairiais renginiais.

Birželio 6-ąją, penktadienį, Bukantės dvarelyje vyko mokslinė konferencija „Rašytoja Žemaitė vakar ir šandien“, kurioje savo pranešimuose mokslininkai – prof. dr. Rimantas Balsys, dr. Birutė Avižinienė, dr. Jurga Sivic-kytė-Sadauskienė dr. Solveiga Daugirdaitė, dr. Ramunė Bleizgienė aptarė Žemaitės kūrybos ypatybes, kuo svarbi lietuvių literatūros raidai, biografiją.

Rašytojos jubiliejui skirti renginiai tęsiasi ir kitą dieną – šeštadienį, birželio 7-osios ryte žmonės rinkosi į Plungės rajono Vydeikių kaime ant alkakalnio stovinčią Bukantės koplyčią, į kurią, kaip manoma, melstis vai-

kystėje atbėgdavo ir matožoji Julija. Čia Šateikių Šv. Evangelisto Morkaus parapijos klebonas Renatas Liuberskis Šv. Mišias aukojo ne tik už rašytoją ir jos artimuosius (atvyko nemažas būrelis) bet ir už šių apylinkių gyventojus. Pasibaigus pamaldoms svečiai skubėjo į Bukantės dvarelį, kurio kieme juos pasitiko etnomuzikologė, folkloro dainininkė, renginio vedėja Loreta Sungailienė. Beje, atvykusi Žemaitės proanūkė Ona Butkevičienė (nepraleidžianti nė vieno prosenelei skirto minėjimo) džiaugėsi, kad čia kadaise jos, dar mažos mergaitės Julytės įminta pėda išliko nepamiršta ir pritraukia tiek daug lankytojų į šią autentišką vietą. Garbiosios viešnios žodžius patvirtino daugybė tądien į muziejaus kiemelį susirinkusių rašytojos gerbėjų. Visus sužavėjo uostamiesčio „Taško teatro“ teatralizuota Antano Vilkutai-

čio-Keturakio komedija „Amerika pirtyje“ interpretacija; plungiškės atlikėjos Austiejės ir grupės koncertas. Šią įspūdingą dieną užbaigė Šateikių folkloro ansamblis „Šateike“, kuris paskatino žiūrovus ne tik kartu traukti dainas, bet ir pašokti.

Ir suaugusieji, ir mokiniai bei vaikai daug sužinojo edukatorės Ingridos Šilgalytės vedamuose užsiėmimuose „Žemaitiška viralinė-kaminas“, kuriuose ji pasakojo apie palivar-ko maistą, patiekalus, pasidalijo senoviniais receptais, kvietė paragauti žemaitiškų valgių. Veikė ir amatų kiemelis, kuriame norintieji išigijo tautodailininkų darbų, vietinių ūkininkų produkcijos. O vaikų kiemelyje mažieji vaikščiojo kojūkais, matavosi klumpes, žvejojo.

Birželio-8ąją, sekmadienį, Šateikių kultūros centras sukvietė į „Gatvės teatrų festivalį Bukantėje“. Nepasididžia-

vo ir dalyvavo Šateikių kultūros centro dramos kolektyvas „Truopne“, Aleksandravo dramos kolektyvas „Ryšulys“, Rietavo savivaldybės kultūros centro teatras „Ruoda“, Skuodo rajono Žemaičių teatras, Kretingos mėgėjų teatras „Prieskonis“, Žlibinų kultūros centro mėgėjų teatro grupė. Susirinkusieji turėjo galimybę pasiklausyti gitarų ir balsų dueto, žemaitiškos poezijos ir prozos skaitymų.

Renginius finansuoja Lietuvos kultūros taryba, Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai, Europa investuoja į kaimo vietoves, Plungės rajono savivaldybė.

Žemaitės minėjimo akimirkos.

„KAIP
ŽALIA
SPALVA
ATRODO...“
M. K. Čiurlionis

09 12
21.00 VAL.

Spektaklio režisierius
Valentinas Masalskis.
Kompozitorė Nijolė Sinkevičiūtė.
Scenografė Renata Volčik.
Atlikėjai LMTA Klaipėdos
fakulteto studentai.

PLUNGĖS VIEŠOJOJE BIBLIOTEKOJE-LAIKRODINĖJE (Parko g. 7)

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ ŽEMAITIS DOMUS ALBA

Rūta VAŠKYTĖ

Rida einančių: tavo, mano ir laiko

„Kas tau, vaikel, leido vairuot?“ pagalvoju, išvydus už vairo sėdinčią merginą, kurią pamenu dar iš mokyklos. Tada turbūt net visų nuolatinų dantų neturinčią ir baranką nebent griaužiančią, o ne mašinos kėbule sukiojančią.

Grįžau tuoj mintimis realybėn – juk ne tik aš, bet ir laikas nesustodamas eina. Tiksi, teka, kartais skrieja, būna, kad ir muša skaudžiai. Dienos neretai ištįsta begalybėn, o mėnesiai ir metai pradingsta. Pati gal šeštus pastaruosius tik vos paženklinu prasmingu veikimu. Regimiausiu paminklu jiems tampa atverstas eilinis kalendoriaus lapas.

Laikas ne guminis, bet talpus. Jame valandos, sekundės, amžiai, vakar diena, porytojus, ilgasis savaitgalis, poguliukas daržely nekenčiamas, pauglystė, egzaminų sesija, saugojamas 1967-ųjų ūkininko kalendorius, neštumas, gedulas, čirškiantis žadintuvas, rūkymo pertraukėlė darbe, po vandeniu be oro išbūnant rekordas sumuštas, atidėtas skrydis, dantų valymas kokybiškas,

gal, kaip ir mano atveju, delsimas naują ID užsakyti, nes vilies ilgai savęs dabartiniu abrozdeliu nereprezentuot...

Prieš laiką šiaip lygūs visi, o vidutinis jos greitis – 20km/h. Greitų šunų nebijau taip, kaip

Seniausias pasaulyje medinis ratas.

kai kurių skaičių. Ne gyvatę primenančių dvejetų ar kuolu tvojančio vienetą pažymių knygelėje, o valandų багаžo augančio. Ne amžėjimo, senėjimo ir juos lydinčio susiraukšlėjimo, o blaškymosi, nerandant sau vietos, vis mąžtant rezervams likusio laiko;

Kiekvienas veiksmas nuo pat užgimimo – patirties vienetas. Kai kurie nuolat pakartojami tampa tokie natūralūs kaip mirksėjimas ar kvėpavimas. Pavyzdžiui, įpročiai – tiek žalingi, tiek mums palankūs – atsispindi kasdieniuose pasirinkimuose. Veikimuose ir neveikimuose. Kai kam minutės, kai kam sekundės, o, būna, ir gyvenimo, rodos,

negana.

Iš visko suskaičiuojamo, pasveriamo ir pamatuojamo, reikšmingiausias, asmeniškai man, laikas. Vienu aspektu jis labai nuspėjamas – užnugarį su visam pasilieka praėjęs. Na, o žmonės tėkmėj buvimo itin dinamiški. Svyruoja kūno temperatūra, kraujospūdis, išslenka plaukai, nagai nuauga nulakuoti. Mes nuolat keičiamės, augam, įgūdžių įgyjam, kaupias biblioteka, (ne)perskaitytų knygų. Išsprūdę žodžiai nesugrįžta, į išsakytus jausmus (ne)atsiliepiama. Taisomos klaidos taisytinos, perdaromi darbai iš naujo vis tie patys.

Kai kada tuose begaliniuose rutiniškuose pasi-

kartojimuose tikrai sunku įžvelgt prasmę. Per anksti tapus bambekle sykliais pagalvoju: Kam praus-tis, jei išsitepsiu, kam eit miegot, jei kelsiuos, kam valgyt, jei vis tiek išalksiu, kam užsidirbt, jei viską išleisiu. Na, ir tas kraštutinis – kam ir būt, jei nebebūsiu.

„Kartais neužmiegu, nes taip laukiu naujos dienos!“. Šie mažos mergaitės, fotografuotos šeimų festivaly, pasakyti žodžiai privertė suklusti ir susigėsti tuo pat metu.

Sako, kad kažko nuolat laukdamas beprasmiškai erdvėj pakimbi, dabar nebegyvendamas. Suteikt, juk gera kartais kažko laukti. Laukia degustatorių sūris brandinamas, vis

dairos pro langą vienišas senolis Caritas darbuotojo. Labiau ne dėl lėkštės sriubos, o kibiro žmogiško artumo. Laukiam per sausrą lietaus, kad daržus palaistytų, koncerto, kad užčiauptų ir sielą pamaitintų, situacijų, kai įgytos žinios pritaikomos, atlygio, atitinkančio įdirbį, sveikatos gerėjančios, kai ja rūpinies.

STOP ženklą laikui statyt norisi, kai pagaliau laukto sulauki.

Patrumpinus veją gražu, bet atauga žolė, nesiklausia, ar dar palaukti. Ale pykt tai nēr ant ko! Nebent ant erkių, kurioms taip smagu pieva virstančiam kieme tykot aukų, kurioms kraujo grupę nustatyt galėtų.

Per dideli lūkesčiai ir perfekcionizmas visose situacijose – tiesus kelias į nusivylimą. Kam uždegt, jei užges? Turbūt esmė – pakurstymą mielu sau ir prasmingu padaryt. Pati vis dar mokausi procesu, vyksmu mėgautis ir esamu rezultatu pasidžiaugti. Dar puikiau, kai yra su kuo tuo pasidalinti – su suprantančiu ir tavo vertę reginčiu užu visko suskaičiuojamo. (Kol nēr šalia TO kito žmogaus, puikiai pasitarnauja ir kišeninis veidrodelis).

Juk gimusiam „skaitliuko“ neįmontuoja. Esu įsitikinusi, kad asmens vertė niekaip neatsispindi skaičiuose: pažymiuose, algalapiuose, svarstyklėse, rūbų dydyje, turimų batų kainoje ar su jais nueitų žingsnių kiekyje. Viso to gali būti labai daug ar mažai – baisiai subjektyvus reikalas. Įdomiau, koks iš žmogaus išeina autorinis veikalas.

Todėl dabar reikšmingu tonu užduosiu klausimą: kiek tavęs paties dienoje, jai praėjus, lieka? Kaip jauties, ar širdis muša tvirtai, nes jauti – ale visai neblogai einas. O gal tik laikrodis, visas susireikšminęs, skubantis valandas muša, įpareigodamas viską daryti laiku

laiku
laiku?, o nuo tų lūkesčių – visai kū-kū.

Į savo klausimą pati atsakau nusijuokdama balsu (galiu, nes vienu-moj šalikele einu):

esu dienoj DABAR, vis dar esu. Tai – jau labai daug, kai dažną vakarą kito ryto nesinori. Atsakymą toliau vystau – prašau savęs surast ir tiek

sukaupt jėgų, kad baigtį lemčiau esamųjų patirčių, duris užvėrus joms jas užrakinčiau, kai ką visai pamiršt mėginčiau, tik pamokas išmoktas kaip dovanas priimčiau, pritaikyčiau sėkmingai jas ir su kitais pasidalinčiau.

Remuoti šiaip nemoku – gavosi netyčia.

Tyčiomis sau gnybiu į augantino užpakalio likutį. Su mazochizmo gaidele, bet raginančiai keisti tai, kas mano jėgoms. Dabar jų maža, tad neprotinga špagatais, šakumą plėšančiais, šokuot bandyti. Į kategoriją galiu, o tuo labiau turiu, nepatenka įtakos aplinkiniams darymas, siekiant neįmanomo. Ak, ta minties ir žodžio laisvės privilegija – neužriši visiems akių ir kartais nuo smegenų atsijungusių liežuvių nenukaposi.

Neišvengiu standartinių: „Tavo metų aš jau (įterpkit priekaištus tetučių)“, „Nu, kadangi jau geriau, tai ką toliau?“ ir panašiai. Primenu, jog buvimo savo praktikuojamo nenormalizuoju, bet nei vienam pasisakančiam interesantui nē skatiko nekainuoju ir nusikaltimo visuomenei nedarau. Kaip komisarė anoREXikė pasakysiu viena: didžiausias nusikaltimas – vogti laiką iš savęs ir kitų, aušinant burną paskalomis, bartiniais, atsiprašymais be pokyčio, pažadais tuščiais, melais ir pamokslais neprašytais.

Vis dėl to, ir pati aš BANDITĖ – vis spaudinėju TRY AGAIN /bandyti vėl/ savo smegeninėje. Pikas – patiriamas ir suvokiamas itin skirtingai – kiekvienam savu laiku pasiekiamas. Tikėkim, kad nebūna per vėlu, kol ANT, o ne PO žeme.

Rida štai kaupias patirčių, baranką griaužiant ar sukinėjant ją visokiom kryptim. Svarbiausia leisti SAU vairuot bei spręst, ką pavežėt ir su kuo ilgiau pabūt pakeleiviais. Na, o griežtos taisyklės ir greičio nustatymai telieka keliams, kuriais mechanizmai važiuoja. Kiek švelniau elkimės su savimi, nes (Strielkūnų, Kernagio įdainuotą, perfrazuosiu):

tolimas kelias su priešpriešiais vėjais, bet, tikrai, eikime žemę įsimylėję.

Prisimenant Oginskius

ATKELTA IŠ 3 PSL. ■

tojų ir senelių paliegėlių prieglauda. Gydytojų ir nemokamais galėjo naudotis visa Plungės parapija, senelių rasdavosi nuolat tiek, kiek tilpdavo, o tilpdavo ligi 60 lovų. Pati kunigaikštienė lankydavo juos veik kasdien atnešdama vyrams taboko, papirosų, moterims – saldinių bei kokių kitą gardumyną. Toliau, pakely į miestelį, saulėtojų erdvė, ažūrinė tvora aptvertas, raudonavo kitas mūras – vaikų prieglauda. Čia mažytėse lovelėse rasdavo lop-

šelius ligi 80 nelaimingų mažutėlių, atsiradusių pasaulyje neteisėtai, iš merginų. Ten augdavo ligi septynių metų, paskiau pereidavo į kitą dvarą, kur buvo prieglauda-mokykla. Ir ties tuo namu sustodavo kunigaikštienės karieta kasdien, grįždama iš bažnyčios ir savų vaikų neturėjusi moteriškę pasilenkdavo prie ne vienos lovelės, paglostydama lepią aristokratės ranka „benkartų“ galveles. Tose kelionėse po savo prieglaudas mėgdavo mane vadžiotis ir tuose momentuose matydavau joje geros širdies žmogų.

Be tų įstaigų labdarybei būdavo dar paskirtos priėmimo dienos pašaliniais vargšams. Kiekvieno penktadienio rytą rinkdavosi į administracijos kenceliariją miestelio biednuomenės žydai, gaudami piniginę pašalpą „šabašui“, kas šeštadienį – krikščionys. Nenumatytom pašalpom bei pašaliniais prašytojams buvo paskirta po 25 rublius kasdieniam padalinimui be to eibių eibės šelpiamų arba auklėjamų studentų, menininkų, klierikų. Ar teisingai administratoriai ir prieglaudų vedėjai aikvojo vargšams paskirtus

pinigus, turtus nežinia, nes rūginių būdavo, bet kunigaikštienė neturėjo galimybės visa sukontroliuoti.

Kas ten šiandien tuose rūmuose, kur kadaise ilsejosi senatvės prislėgti vargšai ir bevardžiai, tėvų nežiną kūdikiai?... Jų globėja, viso netekusi kunigaikštienė Oginskienė gyvena pas brolių Poznaniuje, iš kur buvo kilusi, o Plungės vargdieniai ir šiandien tebeatmena jos duosnią ranką.“ *

*Pleirytė-Puidienė O. Autobiografija. VUB. RS. F. 1. – E. 268. – L.

Puslapį paruošė Genutė Matevičiūtė

Lidija ŠIMKUTĖ

Susitikimai su J. M. Coetzee Adelaidėje

REMINISCENCIJOS APIE SAVUS IR SVETIMUS

Sokratas kadaise sakė: „Atminkite, žmonių santykiuose nėra nieko pastovaus. Venkite nereikalingo džiūgavimo dėl gerovės ir nereikalingos depresijos dėl nesėkmės.“ Žvelgiant atgal, gyvenimo patirtys ir man suteikė skaudžių pamokų apie kartais nenusipėjamą kitų elgesį. Antra vertus, likimui esu dėkinga, kad teko susipažinti, pabendrauti su John Maxwell Coetzee bei kitomis ypatingomis asmenybėmis, patirdama jų šilumą bei draugiškumą.

Johną Maxwellą Coetzee pirmąsyk susitikau Adelaidės rašytojų centre 2006 m. gruodį – buvo pakviestas atidaryti knygų viršelių parodos. Nuėjau, norėdama išgirsti jo kalbą. Apie Nobelio literatūros premijos laureatą buvau skaičiusi vietinėje spaudoje, kai jis apsigyveno Adelaidėje, mačiau jo, važinėjančio dviračiu, nuotraukas. Paminėta, kad gyvena Rostrevoro priemiestyje, pasirodo, visai netoli nuo mūsų namų, tik daugiau į kalną.

Man padarė įspūdį lieknas jo stotas, estetiška laikysena. Pasitikinčiu, moduliuoju balsu perskaitė gerai parengtą kalbą. Bet pastebėjau, kad bendraudamas su žmonėmis nelabai smagiai jautėsi, santūriai atsakinėjo į klausimus. Stebėdama Coetzee, mintyse parašiau eilėraštį:

STOVĖJAI
kaip sala
tarp žmonių

tavo alsavimas
skleidėsi migloj

tu išsiskyrei
iš minios

žodžiai plaukė lėtai
nuo tavo krantų

Prie manęs priėjusi Rašytojų centro darbuotoja pasiūlė su juo supažindinti. Padėkojau, bet atsakiau, kad laureatui tokia pažintis veikiausiai nebus įdomi, nes yra ben-

Margery Smith, Lidija Šimkutė, JM Coetzee Book Launch. Adelaidė 2008 m. gruodis.

Marija Gimbutienė ir Lidija Šimkutė 1976 m. jos rezidencijoje Lucerne slėnyje, JAV.

dravęs su svarbesniais asmenimis. Bežiūrinėjančią iškabintus knygų viršelius, mane už rankos patraukė Rašytojų centro direktorė, sakydama: „Johnai, norėčiau jus supažindinti su Australijos lietuvių poete Lidija Šimkute.“ Coetzee tarė: „Įdomu, esate pirmoji mano sutikta lietuvė.“ Nustebau, kad puikiai ištarė mano vardą. Ir staiga paklausė: „Ar Czesławą Miłoszą laikote lenkų, ar lietuvių rašytoju?“ Atsakiau: „Lenkų, nes jis rašo lenkiškai, o ne lietuviškai.“ Paaiškinau, kad Miłoszas gimė Šeteniuose (prie Vilniaus), ten įsteigtas jo muziejus, kurį aplankiau, dalyvaudama „Poezijos pavasario“ festivalyje. Aiškinau, kodėl Miłoszas buvo pavadintas lietuviu, kai gavo Nobelio premiją. Abu kraštai – Didžioji Lietuvos kunigaikštystė ir Lenkijos Karalystė – buvo artimi nuo 1365 m., kai Lietuvos didysis kunigaikštis Jogaila vedė Lenkijos princesę Jadvygą ir tapo Lenkijos karaliumi. Ši sąjunga atvedė prie Liublino unijos 1569 m., buvo sudaryta

Abiejų Tautų Respublika. Per tris padalijimus (1772, 1793, 1795) ši valstybė sudraskyta į gabalus. Rusijos imperijai atitekusioje dalyje vyko baisios represijos. Lietuvai 1918 m. Vasario 16-ąją atgavus Nepriklausomybę, kilo konfliktas su Lenkija, nenorėjusia Vilniaus pripažinti Lietuvos sostine ir užėmusia Vilniaus kraštą. Įsikišo Rusija, sudarė Taikos sutartį su Lietuva, grąžindama jos sostinę bei Vilniaus kraštą. Po daugybės peripetijų ir Tautų Sąjungos tarpininkavimo 1920 m. pasirašyta Suvalkų sutartis, užtikrinanti, kad Vilniaus kraštas liks lietuvių rankose. Deja, praėjus dviem dienoms po sutarties pasirašymo, lenkų generolas Želigowskis su maršalo Piłsudskio palaiminimu jėga užėmė trečdalį Rytų Lietuvos, atplėšė sostinę. Tautų Sąjunga okupacijai prieštaravo, bet diplomatinės pastangos nesugrąžino Vilniaus teisėtai valstybei. Po Ambasadorių konferencijos 1923 m. Vilniaus kraštas liko lenkų rankose. Tarpukariu tarp Lietuvos

ir Lenkijos neišvengiamai būta įtampos. Sovietų Sąjunga, 1939 m. okupavusi Rytų Lenkiją, vėl grąžino Vilnių Lietuvai. Tačiau lietuviai suprato klastą, sakydami: „Vilnius mūsų, o mes rusų.“

Paminėjau Coetzee, kad korespondencijoje ir knygoje Miłoszas reiškia sentimentus savo gimtinei ir Vilniui, kuriame studijavo. Bet nepamirškime, kad tuo metu Šeteniai ir Vilnius priklausė Lenkijai. Miłoszas savo raštuose mini, kad Varšuvos lenkai šio krašto gyventojus vadino kaimiečiais. Pridūriau, kad pati tokį požiūrį patyriau Australijoje iš kai kurių vyresnės kartos lenkų. Jie pabrėždavo, kad lietuviai turėtų būti dėkingi lenkams, kurie į stabmeldišką, beraštę Lietuvą atnešė krikščionybę – kaimiečiai atkakliai tam priešinosi. Iš dalies tiesa – su krikščionyste atėjo raštas. Pirmoji lietuviška knyga, Mažvydo katekizmas, pasirodė 1547 m., vėliau kitos didaktinės religinės knygos, skirtos lankantiems bažnyčią. Europa priešingai – jau pradėjo mąstyti, remdamasi psichologinėmis įžvalgomis apie žmonių elgesį, pavyzdžiui, Cervanteso „Don Kichotas“ išleistas 1615 m.

Pridūriau, kad Miłoszo nacionalizmas akivaizdus susirašinėjime su Tomu Venclova (paskelbta Mėtenyse, lietuvių išeivijos kultūriniame žurnale) ir jo knygos „Pradedant nuo mano gatvių“ (Beginning with my Streets, pirmasis leidimas 1991 m.) angliskame vertime. Miłoszas net neužsimena, kad Lenkija buvo neteisėtai okupavusi Lietuvos sostinę ir Vilniaus kraštą.

Tomas Venclova išvyko iš Lietuvos SSR be lietuviško paso kaip persona non grata. Jį palaikė disidentas Josifas Brodskis, anksčiau pasitraukęs iš Sovietų Sąjungos, gyvenęs Niujorke, ir Miłoszas, tuo metu slavų kalbų ir literatūros profesorius Berklio universitete Kalifornijoje. Jiedu padėjo Tomui įsidarbinti JAV universitetuose. Pravertė ir prof. Marijos Gimbutienės rekomendacija.

Nustebau, bibliotekoje aptikusi Miłoszo sudarytą pasaulio poezijos antologiją „Švytinčių dalykų knyga“ (Book of Luminous Things, Harcourt Brace & Company, NY, 1996). Jis įtraukė devynių lenkų poetų dvidešimt penkis eilėraščius, tačiau nė vieno lietuvių poeto, tik Al Žolyno du eilėraščius. Žolynas yra lietuvių kilmės poetas,

gyvenantis Kalifornijoje, rašantis anglų kalba. Neįtraukė net Venclovos eilėraščių. Gal nebūčiau taip stipriai regavusi, jei ne Miłoszo kalba Lietuvos rašytojų sąjungoje 1992 m. Asmens iš publikos paklaustas, ką laiko poetiškiausia valstybe, atsakė: „Lietuvių tauta labai poetiška.“ Patylėjęs pridūrė: „Po Airijos.“ Antologijoje įdėtas Oskaro Milašiaus eilėraštis, tačiau pastaboje nepaminėta, kad Oskaras, gyvendamas Prancūzijoje, pasirinko Lietuvos pilietybę, nepriklausomybės metais dirbo Lietuvai. Tik paminėta, kad jis yra tolimas Czesława giminaitis (Draugas. 2005 m. birželio 4 d.; Nemunas. 2006 m. birželio 8–14 d., Kaunas).

Pridūriau, kad, nepaisydama šių nusivylimų, be abejo, vertinu jo poeziją, eseistiką ir prozą. Wikipedia pristato Miłoszą kaip lenkų / JAV rašytoją.

Coetzee atrodė gerai informuotas apie tos pasaulio dalies istoriją, bet susidomėjęs klausėsi ir mano svarstymų. Paminėjau, kad Oskarą Milašių pavadinčiau prancūzų lietuvių poetu, nors jis rašė tik prancūziškai, tačiau daug padėjo Lietuvai. Papasakojau daugiau apie Oskarą Vladislavą de Lubicz-Miłoszą (1877–1939), simbolizmo poetą-vizionierių, dramaturgą, eseistą, vertėją. Nepriklausomybės laikais nuo 1920 m. jis buvo pirmasis Lietuvos pasiuntinys, 1925–1938 m. Lietuvos ambasados Prancūzijoje patarėjas. Aktyviai propagavo lietuvių kultūrą, ypač literatūrą.

Coetzee padarė įspūdį mano išlaikyta lietuvių kalba. Stebėjosi sužinojęs, kad man buvo tik dveji metukai, kai su tėvais 1944 m. pasitraukėme iš Lietuvos. Po penkerių metų, praleistų pabėgėlių stovyklose Vokietijoje, atvykome į Australiją, taigi mokslus baigiau anglų kalba. Nustebau, kad Coetzee toks šnekus. Paminėjau, kad žaviuosi jo kūryba, buvau sujaudinta, perskaičiusi romaną „Nešlovė“ (Disgrace).

BUS DAUGIAU.

*Publikuota Kultūros
baruose, Nr 6, 2025*

Australija

Lidija Šimkutė ir David Malouf Adelaidėje, 1997 m.

Czesław Miłocz ir Lidija Šimkutė, LRK, 1992 m.

Janina VALANČIŪTĖ
Lietuvos medicinos biblioteka

Antanas Žukauskas-Vienuolis ir Stasys Žukauskas: kur beeis?... aišku... į vaistinę

Vaistininkus tėvą Antaną Žukauską-Vienuolį ir sūnų Stasį Žukauską sieja gaug bendrumų. Asmenybių bendrystė. Abu vaistininkai, Stasys taip pat turėjo literatūrinių gabumų, abu aistringai mėgo gamtą ir keliones. Panašiai klostėsi ir jų šeimyninis gyvenimas.

ANTANO ŽUKAUSKO-VIENUOLIO KELIAS Į VAISTINĘ

Antanas Žukauskas-Vienuolis – daugiaplanė asmenybė. Kūryba buvo jo pašaukimas, o farmacija – pagrindinė profesija, pragyvenimo šaltinis, darbas. Vaistininkų gyvenimas, jų likimai atsispindi rašytojo kūryboje.

1900 m. baigęs keturias Liepojos gimnazijos klases nenorėdamas tapti kunigu A. Žukauskas neteko finansinės dėdės vyskupo Antano Baranausko paramos. Išvyko į Maskvą ir pradėjo dirbti Keizerio vaistinėje mokiniu. Maskvoje jį globojo provizorius, būsimas profesorius Petras Raudonikis, kuris turėjo didelės įtakos A. Žukausko pasirinkimui tapti vaistininku. Prisiminimuose A. Žukauskas pasakojo apie judviejų kelionę į Maskvą, išpūdžius Vilniuje. Keizerio vaistinėje dirbo nuo 8 val. ryto iki 10 val. vakaro, o kas ketvirtą dieną gaudavo pusdienį pailsėti. Dėl sunkių sąlygų pasiskundė P. Raudonikiui ir buvo pakviestas į vaistininko Fino vaistinę, kurioje dirbo ir Raudonikis. Šioje vaistinėje reikėjo dirbti tik septynias valandas, tad likdavo laiko savišvietai ir mokslams.

Pamėgęs darbą vaistinėje, A. Žukauskas apsisprendė siekti farmacininko profesijos. Išvyko trims mėnesiams atlikti vaistinės mokinio praktiką į Železnovodską, kur susižavėjo Kaukazo krašto grožiu, ir tai nulėmė jo tolimesnes keliones į Kaukazą. 1903 m. išlaikęs egzaminus tapo provizoriaus padėjėju. Dirbo Železnovodske, Kaliazine.

1904 m. parašė pirmąjį

Antanas Vienuolis ir Sofija. 1913 06 22.

Vienuolis. Autoportretas.

literatūrinį kūrinį (laišką buvusiems draugams – Kaliazino vaistinės farmacininkams). Ši apybraiža buvo publikuota 1912 m. laikraštyje „Farmaceutų reikalai“. Nors pirmieji jo

kūrybiniai bandymai buvo dar anksčiau – 1900 metais, tai apsakymas „Paskutinė meilė“ ir eiliuota poemėlė „Karalienės liūnas“. Paskui jis išvyko į Tbilisį. Dirbo esto Ferdinando Otėno vaistinėje, priklausė vaistininkų profsąjungai. 1905 m. už dalyvavimą revoliuciniame judėjime buvo suimtas ir įkalintas

Vienuolis vaistinėje.

Metecho tvirtovėje. Po 47 dienų kalinimo kovo mėnesį buvo paleistas ir išvyko į Vladikaukazą. Prisiglaudė pas savo draugus lietuvių farmacininkus. Vladikaukaze A. Žukauskas dirbo A. Knapo vaistinėje. Parašė apsakymus „Amžinasis smuikininkas“ ir „Užkeiktieji vienuoliai“. Jaunystėje pasirinko Vienuolio slapyvardį, kuriuo pasirašinėjo savo kūrinius. Teigė, kad vienas savo kabinete gali daugiau nuveikti – parašyti, negu ką nors bendrai padaryti. Organizuoti ar vadovauti netinka, bet ką nors remti, padėti, įkvėpti – tai jam puikiai pavyksta.

Po trijų provizoriaus padėjėjo praktikos metų Kaukaze A. Žukauskas jau galėjo pradėti farmacijos studijas Maskvos universitete. Įsidarbino tuo metu didžiausioje Europoje V. K. Fereino vaistinėje. Tuo pačiu metu klausė literatūros paskaitų. 1910 m. baigė studijas ir įgijo provizoriaus laipsnį.

1918 m. grįžęs į Lietuvą A. Žukauskas kartu su kitais vaistininkais Vilniuje įsteigė vaistų sandėlį, o Anykščiuose įkūrė „Provizoriaus A. Žukausko ir J. Adomėno bendrovės vaistinę“. Kai jis Kaune dirbo dienraštyje „Lietuva“, vaistinei vadovauti liko J. Adomėnas. Apie savo vaistinę jis yra sakęs: „O kiek sveikatos suėdė man toji vaistinė...“. Tikriausiai, taip kalbėjo dėl nesutarimų su kitais vaistininkais. Anykščių gydytojas H. Šumacheris savo pacientus siųsdavo pirkti

vaistus būtinai iš provizoriaus K. Hopeno vaistinės. Tai prasidėjo prie A. Žukausko vaistinės bankroto. Tuomet bandė išnuomoti vaistinę. Reikalai buvo truputį pagerę. A. Žukauskas aktyviai dalyvavo farmacininkų susirinkimuose, posėdžiuose.

1925 m. pasiūlė steigti vaistininkų Garbės teismą, kurio nariu ir pats buvo

Stasys Žukauskas.

■ NUKELTA | 9 PSL.

Stasys Platelių vaistinėje. 1969–1970 m.

Č. Kudabos nuotr.

Stasys Platelių vaistinėje apie 1953 m.

Siame name (P. Višinskio Nr. 8) 1933-1947 m. gyveno rašytojo žmona su Stasiu ir Laimute. Rašytojas, atvykęs iš Anykščių, čia trumpam apsigyveno.

ATKELTA ĖŠ 8 PSL.

išrinktas. Nuo 1932 m. jis buvo Lietuvos vaistininkų draugijos Garbės narys.

1940 m. A. Žukausko vaistinė buvo nacionalizuota. Karo metais jis dirbo savo buvusios vaistinės

Stasys. 1936 m.

Su dukra 1933 m.

Foto I Melnikas LIMIS-1393592

vedėju. Vaistinėje taip pat dirbo žmona Leokadija ir dukra Laima.

1944 m. vaistinė sudegė. Viena vaistinės tarnautoja prisiminė, kad provizorius A. Žukauskas tada pasakė: „Gerai, kad nebėr tos vaistinės. Nebėr – ir neberei-

kia“. 1944 – aisiais jam jau buvo 62 metai. Pasirinkęs vaistininkystę A. Žukauskas-Vienuoelis šį darbą dirbo su pertraukomis keturiasdešimt ketverius metus. Jeigu būtų nemėgęs savo profesijos, kažin ar jo vaikai būtų susidomėję farmacija. Dukra Laima (1925–2012) baigusi vaistininko padėjėjo kursus ir dirbo tėvo vaistinėje. Sūnus Stasys (1914–1992), farmacijos studijas pradėjęs 1935 m., baigė tik grįžęs iš kalėjimo po karo.

SŪNUS STASYS ŽUKAUSKAS, PASUKĘS TĖVO PĖDOMIS

1913 m. Maskvoje A. Žukauskas-Vienuoelis sukūrė šeimą. Vedė Fereino vaistinėje mašininke dirbusią Sofiją Jackūnaitę (1894–1977). Po metų (1914 m. gegužės 5 d.) susilaukė sūnaus Stasio. Visi kartu su Sofijos mama Maskvoje gyveno iki 1918 metų.

1918 m. A. Žukauskas-Vienuoelis grįžo į Lietuvą, o sūnus su mama liko Maskvoje. Jie sunkiai gyveno, net badavo. Visi vėl susitiko 1920 m., kai A. Žukauskas-Vienuoelis į Maskvą atvažiavo kaip karo korespondentas. Tikriausiai, tada ir gavo leidimą šeimai išvykti į Lietuvą. Kaune jų namas buvo aukštai ant šlaito, todėl ten gerai matėsi aerouostas. Stasys džiaugdavosi, kai tėvas jį nusivesdavo pasivaikščioti prie aerouosto vartų. Gyvendami Kaune tėvai pradėjo labai nebesutarti ir išsiskyrė. Tėvui pavyko pasilikti sūnų. Stasys apsigyveno Anykščiuose pas Adomėnus, paskui tėvo sesers Rozalijos šeimoje. 1923 m. tėvas nuvežė Stasį į Vokietiją, kur jis gyveno Breslau miesto vienuolyno bendrabutyje ir mokėsi vokiečių kalbos. Stasys prisiminė, kad ten jam nebuvo blogai, nes jis buvo mažiausias. Grįžęs gyveno tėvo sesers Konstancijos namuose.

1924 m. A. Žukauskas-Vienuoelis sukūrė antrąją šeimą. Vedė Leokadiją Ermušaitę (1896–1971). Pradėjo savo namo statybą, ir namas buvo greitai pastatytas. 1925 m. jiems

Su sūnumi 1933 m.

Foto J. Tallat_Kelpsiene LIMIS-1398716

Vienuoelis su Stasiu Dusetose apie 1938 m.

Vienuoelis su sūnumi Stasiu ir tėvu 1920 m.

Vienuolio receptas.

gimė dukra Laima. 1929 m. miestelio centre buvo pastatyta ir mūrinė vaistinė. Stasys Anykščiuose baigęs tris klases įstojo į Kauno Jėzuitų gimnaziją. Ten jis labai norėjo, nes kartą buvo matęs kaip ant plokščio gimnazijos stogo laksto vaikai ir pradėjo tėvo prašyti, kad jį leistų ten mokytis. Kaune gyveno ir Stasio mama. Ji dirbo dantų gydytoja. Anykščiuose retai jį aplankydavo, vėliau visai nebeatvažiavo. 1932 m., kai Stasys mokėsi gimnazijoje nuėjo į jos kabinetą, taip ir vėl susitiko. Paskui dažniau pas ją užeidavo. 1935 m. Stasys baigė gimnaziją ir pradėjo studijuoti farmaciją Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Su mama matydavosi kasdien. Beveik du metus Stasys

buvo kariuomenėje. 1937 m. Stasys vėl tęsė farmacijos studijas. Tėvas nupirko nedidelį namelį Višinskio gatvėje. Vėliau pastatas buvo padidintas. Namas tapo triaukščiu.

1941 m. Stasys jau buvo pradėjęs laikyti valstybinius egzaminus, bet birželio mėn. jį suėmė ir išvežė į Sverdlosko sritį. Ten išbuvo visą karą. Tėvas rūpinosi sūnaus grąžinimu, labai pergyveno, jį net ištiko širdies priepuolis. Tik 1945 m. sausį Stasys buvo parvežtas į Vilniaus kalėjimą, o liepos mėn. išleistas. Dirbo Sanitarijos ir higienos institute Vilniuje. 1946 metais išlaikė egzaminus ir baigė farmacijos studijas. Stasys yra studijavęs kartu su Eugenija Šimkūnaitė. 1946 – 1950 m. jis dirbo

Vilniaus universiteto Chemijos fakultete asistentu, o nuo 1950 m. – Platių vaistinėje provizoriumi. Beveik 30 metų buvo vaistinės vedėju. Būdamas kruopštus A. Žukauskas viename laiške mokė sūnų, kad būtų atsargūs, klaidų nepridarytų, niekada neskubėtų ir paprasčiausią receptą du, tris kartus nuodugniai perskaitytų.

Stasys Žukauskas dirbti į Platelių atvažiavo 1950 m. rudenį, nieko iš anksto tėvui nepranešęs. Tėvas buvo nepatenkintas, net supyko. Tačiau kitą vasarą atvažiavo į Platelius pažiūrėti kaip gyvena, gal dar turėjo vilties prikaltinti, kad išsikraustytų į Anykščius ar Vinių. A. Žukauskas-Vienuoelis anksčiau Žemaitijoje mažai kur buvęs. Tiesa, dar 1914 m. jis ruošėsi atidaryti vaistinę Kuliuose Plungės rajone, buvo užsisakęs ir antspaudą. Kilus Pirmajam pasauliniam karui tie planai subyrėjo.

Nepatiko tėvui nei didelis Stasio butas, nei miestelis, tačiau labai susižavėjo nuostabia gamta. Su Stasiu nuplaukė į Pilies salą. Aikštelėje buvo stalelis ir suolas. A. Vienuoliui patiko, kad galima atsisėsti ir patogiai skaityti ar rašyti. Vieną dieną stebėjo saulės užtemimą. Tada susijaudinęs pasakė, kad dabar supranta kaip čia gražu. Kiekvieną vasarą čia atvažiudavo. Raštuose paminėjo, kad Plateliai jam – antrieji Anykščiai. A. Vienuoliui labai patiko Platių jaunimo sumanytas įkurti jachtų klubą, kurį parėmė materialiai. Jachtų klubas virto savotišku turizmo centru. Svečių knygoje gal 1957 metais A. Žukauskas-Vienuoelis parašė, kad nors miestelis bene pats mizerniausias iš visų Lietuvos miestelių, bet gamta su savo ežeru ir miškais garsėja visoje Lietuvoje, ir žmonės gyvė. Platių apylinkės jam priminė žemaičių senovę. Pasak, kad Plateliai ir Anykščiai jam vienas kitą atstoja. Platių padangė – tai vienas gražiausių mūsų planetos deimantėlių.

Pranešime naudotasi bibliotekose esančiais leidiniais, portalo epaveldas.lt kolekcija, Lietuvos centrinio valstybės archyvo dokumentais, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus medžiaga bei laisvos prieigos šaltiniais internete.

Nuotraukos iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo, epaveldo.lt, limis.lt, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus ir šio pranešimo autorės.

Stasys VU Chemijos fakulteto laboratorijoje 1933–1934 m.

Stasys ir Leokadija. 1961 m.

Skautus ir ne skautus subūrė keturios stichijos

Plungės Gondingos tunto skautams vasaros sezonas itin aktyvus: nespėjus atslūgti gegužės–birželio mėnesiais skautų sodyboje vykusią edukaciją bumui, pirmo vasaros mėnesio pabaigoje į krašto stovyklą „Trikojis“ sulėkė skautai iš Telšių, Plungės, Rietavo, Ukrainos nacionalinės skautų organizacijos „Plast“ su vadovais ir ukrainiečių pabėgėlių vaikai iš Telšių apskrities. 211 stovyklautojų savaitę puoselėjo skautišką brolybę, mokėsi ir dalinosi patirtimi, kūrė ir žaidė, darė geruosius darbelius ir keliavo.

Savo stovyklą sodyboje liepą surengė ir Klaipėdos jaunieji sportininkai, vadovaujami Vidmanto Toliušio. Na, o liepos pabaigoje į keturių stichijų šėlsmą bei nuotykius skautus ir ne skautus sukvietė stovyklos viršininko Viliaus Rimkaus ir komendantės Barboros Gedvilaitės vadovaujamas štabas.

„4 stichijos“ (kiekvienais metais vis kitoks pavadinimas ir tematika) – tradicinė, kasmet vykstanti Plungės Gondingos tunto skautų stovykla ne skautams, į kurią kviečiami vaikai ir jaunimas, norintys išbandyti skautišką gyvenimo būdą, discipliną, patirti nuotykių,

sudalyvauti prasmingoje veikloje, išmokti ir pasidalinti patirtimi, dainuoti prie laužo, parodyti savo meninius sugebėjimus, susirasti naujų draugų.

Šių metų stovykloje nuotykių ieškojo 124 stovyklautojai, vadovai, savanoriai, tėveliai, ukrainietė Anna, Klaipėdos Pamario tunto, Žemaitijos skautų organizacijos atstovai bei 8 Didžiosios Britanijos skautai, kurie kartu su svečiais iš Žaliakalnio tunto dalijosi skautiška patirtimi su jaunaisiais Gondingos tunto skautais ir kitais stovyklautojais.

Stovyklos pradžia – liepos 26-oji, kaip visada, – mažo chaoso diena:

Stovyklos dalyviai ir vadovai.

Stovykla neatidaroja, kol neįvyksta šv. Mišios.

Ar įmanoma užkurti ugnį cukraus pagalba? Pasirodo, įmanoma!

Stovyklos emblema.

tiesiog privėsti įsišėlimą ir karštį padėjo ledai ir putų patrankos pramogos, o grįžti į discipliną – šv. Mišios, kurias aukėjo dekanas Vytautas Gedvainis, bei atidarymo rikiuotė. Pirmos dienos nuotykius užbaigė vakaro laužo programa, kurią vedė plungiškiai vyr. sesė Monika ir brolis vytytis Andrius.

Antroji stovyklos diena buvo skirta žemės stichijai, kurios valdovė buvo sesė Barbora. Tą dieną skiltys pirmiausia rungėsi judrioje, vėliau informacinėje ir meni-

■ NUKELTA Į 11 PSL.

Kiekvienas galėjo išbandyti ir pasimokyti kaip atlikti dirbtinį kvėpavimą.

Kaip teisingai rūšiuoti atliekas mokė Igno Končiaus draugovės draugininkė Simona Kazlauskienė.

Didžiosios Britanijos skautai pakeliui į stovyklą „4 stichijos“.

Tėvelių stovykloje nėra – virtuvėje darbuotis reikia kiekvienam: ir dideliui, ir mažam!

ATKELTA ĖŠ 10 PSL.

nėse veiklose, o po pietų individualiai įsijungė į pamėgtą Gyvūnų žaidimą bei kaktinių ir žandinių kovas. O vakaras baigėsi laužu, kuriame skiltys pristatė skirtingas Žemės atsiradimo teorijas.

Geras pirmų dienų oras, deja, truko neilgai: prasidėjo lietūs ir atrodė, kad vandens stichija karaliaus likusį stovyklos laiką.

Dėl plaupiančios stichijos pirmadienį stovyklautojai į žygį išsiruosė tik po pietų, kai nušvito

Karštą dieną – putų procedūros!

Į žygį lietui lyjant!

Vakaro laužo vedantieji Andrius ir Monika pasiruošusi nuotaikingai programai.

saulutė, bet, pasirodo, tai buvo apgaulingas manevras – už jos slėpėsi liūtis. Tad daugiau laiko užėmė ne žygiavimas, o protmūšiai ir žaidimai po stogu.

Antradienį lietūs nieko nestebino – tądien ir turėjo būti vandens diena. Tik vandens estafčių teko atsisakyti, bet mus su edukacinėmis veiklomis aplankė Plungės visuomenės sveikatos biuro darbuotojos, stovyklautojus džiugino eksperimentai bei žaidimai su vandeniu. O popietinis chaoso žaidimas, kurio metu skiltys užsdirbo monetų ir siekė kuo daugiau jų įmesti į didžiulės vazos su vandeniu dugne besislepiančių stiklainių, vaikus tiesiog pavergė.

Mums vasara palapinėje pabūti patinka!

Vakaro laužai suvienija visus dainai, smagioms istorijoms, nuoširdžiam pabendravimui.

Skautų užsiėmimai – mokymasis per žaidimus.

Skautiški pritūpimai užmirštuoliams, pametusiems savo daiktus...

Smagios estafetės, kol dar neužklupo vandens (lietaus) stichija.

Skautus ir ne skautus subūrė keturios stichijos

ATKELTA ĖŠ 11 PSL.

juose dalyvauti. Ketvirtadienio vakare dar vyko rungtys „Mano vadovas gali“. Jose vienodai taškų surinko skilčių vadovės Ema, Deimantė ir Gabija. O vadovai vaikinai sakė, kad džentelmeniškai joms nusileido.

Penktadienis irgi lepio saule, o diena buvo skirta ugnies stichijai. Jos valdovė Deimantė pakvietė į veiklas, susijusias, žinoma, su ugnimi.

Nors veiklų dar buvo likę nemažai (susitapė per lietingas dienas), priartėjo stovyklos pabaiga, sukvietusi į uždarymo rikiuotę. Ji buvo ypač įspūdinga trims žmonėms – sesė Eglė davė vilkiuko, o sesė Akvilė ir brolis Eimantas – skauto įžodį. Įžodžiui penktadienis pasirinktas neatsitiktinai, mat tą dieną viso pasaulio skautai švenčia Kaklaraiščio dieną (1907 m. rugpjūčio 1 d. prasidėjo Roberto Baden Povelio vadovaujama pirmoji skautų stovykla, kuri laikoma skautijos susikūrimo pradžia).

Virtuvė pasiruošusi visus sočiai pamaitinti.

Didžiajai daugumai stovyklautojų uždarymo rikiuotė buvo graudoka, nes artėjo atsisveikinimas su draugais ir vadovais (nors dar laukė baltoji naktis, kai galima nemiegoti). O vadovai ir liūdėjo, kad metas skirstytis, ir lengviau atsikvėpė, nes visą savaitę prižiūrėti vaikus, spręsti įvairias situacijas nėra lengva. Tai ne tik moko atsakomybės, suteikia patirties, bet ir augina. Pagarba jiems: Gretai, Gustei, Emai,

vadovavusioms mažiesiems Vėjo raiteliams, Deimantei ir Eimantui, valdžiusiems Ugnikalnių valdovus, Ugniui ir Pauliui, pažabojusiems Ežerų žirgus, Vincentui ir Eimantui, vedusiems į priekį Piliakalnių žynius. Taip pat – Deimantei, kuriai pakluso mažosios Vėtros sesės, Gabijai ir Deimantei, suvaldžiusioms Laužo liepsnas, Gitai, nepabūgusiai Jūros bangų, ir Ugnei, kuriai pakluso Žemės deivės.

Ne mažiau energijos stovyklai atidavė ir kiti jaunesni bei vyresni vadovai, pagalbininkai: Emilija, Audronė, Fausta, Vilius, Viktorija, Inga, Simona, Giedrius, Aušra, Marius, Kristina, Žydrūnas, dar vienas Giedrius. Ypačių pagarbos žodžių nusipelnė mažųjų skautų mamos Indra ir Izabelė, talkinusios stovyklos virtuvėje net po dvi dienas! Ką bekalbėti apie jau minėtus svarbiausius stovyklos žmones – vir-

šininką Vilių ir komendantę Barborą. Hip valio jiems visiems.

Hip valio tariame ir Plungės rajono savivaldybei, skyrusiai stovyklai finansavimą ir sudariusiai galimybę 14 vaikų stovyklauti nemokamai, o dar keletai – tik už simbolinę sumą.

Stovykla baigėsi. Bet

prisiminimai, įgyti įgūdžiai, mažos ir didelės pamokos, neišdildomi įspūdžiai liks. Taip ir augame patys bei padedame stiebtis kitiems, visi kartu siekdami geresnio pasaulio.

Lietuvos skautijos Plungės Goningos tunto inf.

Jolantos Beniušytės, Simonos Kazlauskienės nuotr.

Pažymėjimas, kad įveikė savaitės trukmės iššūkius!

Visą savaitę viršininkui ir komendantui loksčius, po stovyklos uždarymo pagaliau galima ir pasėdėti.

Vakaro laužo programa: tai ir dainos, ir vaidinimai, ir smagios istorijos, ir žaidimai.

Stovykla „Trikojis“ sukvietė Telšių krašto ir Ukrainos skautus

Birželio 28–liepos 5 dienomis Plungės rajono Smilgių kaime, skautiškoje Baltučių sodyboje, vyko Lietuvos skautijos Telšių krašto skautų stovykla, kurioje linksmai ir prasmingai laiką leido 211 stovyklautojų. Stovykloje dalyvavo ir 41 skautas iš Ukrainos nacionalinės skautų organizacijos „Plast“.

Kas yra „trikojis“ ir kodėl jis pasirinktas stovyklos pavadinimui? Skautuose tai vienas pagrindinių įrenginių, skirtas maistui ruošti: tai iš trijų lazdų surišta trikojė atra-

ma, skirta pakabinti virš laužo katilui. Tad nenuostabu, kad stovyklos pavadinimui pasirinktas vienas svarbiausių skautų įrenginių atributų. Trikojis taip pat simbolizuoja ir tris Telšių

krašto skautiškus vienetus: Telšių tuntą, Plungės Goningos tuntą ir Rietauvo „Vykinto“ draugovę, kurie susibėgo pasidalinti patirtimi ir praplėsti draugystę.

Ši stovykla buvo ir gana didelis iššūkis Telšių krašto skautams, mat joje pirmą kartą dalyvavo ir skautai iš Ukrainos Velyka Berezovytsia savivaldybės (Ternopolio apskritis), kuriems vadovavo Oksanka Ihorka ir Igor Drapak. Broliai ir sesės iš Ukrainos atvyko keletas dienų

■ NUKELTA Į 13 PSL.

Stovyklos įsikūrimas prasidėjo!

Ukrainiečių delegacijos vadovės.

ATKELTA IŠ 12 PSL.

iki stovyklos ir išvyko atgal po stovyklos praėjus dviem dienom, tad reikėjo jiems paruošti atskirą programą ir pasirūpinti maitinimu.

Didžiausias krūvis kluvo plungiškiams skautams, kurie ir rūpinosi svečiais. Prie viešnagės ir galimybės kovojančios šalies vaikams ramiai stovyklaujant pažinti mūsų kraštą, kultūrą, gamtą, skautavimo ypatumus prisidėjo Plungės rajono savivaldybė, Lietuvos skautija ir asociacija „Plungės skautai“ skyrę tam ženklų finansavimą.

Svečiai dar iki stovyklos turėjo galimybę susitikti su Plungės rajono savivaldybės meru Audriumi Klišoniu, administracijos direktoriumi Daliumi Pečiuliu, apsilankyti Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje, Viešojoje bibliotekoje, Plungės parke, taip pat pasimaudyti Baltijos jūroje ir pavaikšėti po Palangos parką. Vienas įsimintiniausių ir įspūdingiausių, pasak ukrainiečių, akcentų buvo jų dalyvavimas Didžiuosiuose Žemaičių Kalvarijos atlaiduose, kur jie nešė baldakimą ir žibintus. Svečiai buvo sužavėti šv. Mišiomis, kurias kartu su vyskupais ir kunigais laikė ir jų delegacijos vadovas Igor Drapak. Ukrainiečiai taip pat liko sujaudinti lietuvių svetingumu ir dosnumu – šv. Mišių metu surinkta auka, kurią jie nutarė panaudoti nupirkdami Ukrainos kariams reikalingų daiktų.

Ukrainos skautai džiaugėsi ne tik galimybe pažinti mūsų kraštą, bet ir stovykla, kuri jiems buvo tikros brolijos ir atradimų stovykla. Pasak jų, ši stovykla buvo daugiau nei palapinės ir takai. Tai buvo tikros skautų brolijos, įgūdžių ugdymo, asmeni-

Stovyklautojai mokėsi pinti kareivišką tinklą...

... iš gintaro daryti apyrankes...

... iš žalvario – įvairius papuošalus.

Atidarymo šv. Mišios.

Stovykloje netrūko gerų emocijų.

nio augimo ir tarptautinio žvalgybos dvasios erdvė.

Tiek ukrainiečiams, tiek lietuviams pradžioje iššūkis buvo kalbos barjeras – kaip susikalbėti? Pasirodo, kad tai buvo menka problema, nes vaikais, jaunimas ir vadovai puikiai moka anglų kalbą, o kai reikia, galima susikalbėti ir gestais ar ženklais. Tad šeštadienį, kai prasidėjo stovykla, baimė – kaip

reiks susikalbėti – dingso iškart.

Kaip ir būna visose stovyklose, pirmą dieną, po registracijos, prasideda įsikūrimas ir įrengimų statymas. Nenaudodami vinių, o vien tik virves ir medieną, stovyklautojai statė vartus, tvoreles, suoliukus, tvarkė laužavietes. Įsikūrę savo mažuosius palapinių miestelius, stovyklą skautai atidarė per iškilmingą

Ukrainiečių dovana – vėliava – Savivaldybės vadovams.

rikuotę. Savaitės nuotykio pradžią žymėjo ir šv. Mišios, kurias aukėjo skautų dvasios vadovas gilvelininkas kan. Vilius Viktoras-vičius, Plungės dekanas kunigas Vytautas Gedvainis ir Ukrainos skautų vadovas, graikų apeigų katalikų kunigas Igor Drapak.

Visą savaitę sodyboje netilo juokas, pokalbiai, dainos ir linksmas kryžstavimas. Dienomis skautai turėjo įvairiausių veiklos – nuo mokymosi, kaip surišti mazgus, iki mokymosi, kaip saugiai naudotis kirviu ar pjūkle. Ir nuo olimpinių žaidynių iki strateginio žaidimo. Vyko netgi miltų mūšis!

Stovykloje taip pat turėjome įsimintiną žygio dieną, kai visos amžiaus grupės išsiruošė į skirtingų maršrutų žygius. Jaunesnieji skautai turėjo galimybę pasisvečiuoti jaunos šeimos sodyboje, kur galėjo iš arti pažiūrėti į ten gyvenančius triušius, kalakutus, žąsis ir kt. paukščius. Skautai leidosi į žygį link Dievo Stalo akmenų. O patyrę skautai ir kandidatai iš paslaptimis ir iššūkiais apipinto žygio, skirtingai nei kitos amžiaus grupės, grįžo tik kitą rytą.

Ypatinga buvo ir amatų diena, kurios metu skautai galėjo susipažinti su įvairiausiais amatais, pavyzdžiui: dirbiniais iš žalvario ir gintaro, pynimu iš vytelių, lino ražiniais, apyrankių pynimu, me-

■ NUKELTA Į 14 PSL.

Ukrainiečių delegacija Plungės raajono savivaldybėje.

Stovyklos viršininko ir komendanto dovanos pastovyklių vadovams.

Stovykla „Trikojis“ sukvietė Telšių krašto ir Ukrainos skautus

ATKELTA IŠ 13 PSL.

dinių žaislių gamyba. Pasirinkę keletą norimų amatų stovyklautojai pasidarė įvairiausių žiedų, kaklaraiščių movų, apyrankių, atvirukų, švilpynių, šiaudinių sodų... Galėjo pasigaminti net skautiškus lipdukus! Kitą dieną stovyklautojų laukė skautiškas turgus ir aukcionas, tad didžioji amatų dienos darbėlių dalis buvo skirta būtent tam.

kiekvieną vakarą vainikuodavo skautiški vakaro laužai. Buvo ir diskoteka, ir filmų vakaras, ir olimpinė šakų pristatymas. Ypatingas vakaro laužas buvo superherojų tema – jį vedė Ukrainos skautai. Šio vakaro laužo metu stovyklautojai išmoko ukrainietiškus žaidimus, dainų ir žiūrėjo vieni kitų paruoštus vaidinimus apie superherojus. | šią temą Ukrainos skautai kvietė pažūrėti kūrybiškai – patys superherojais įvardino žuvusius savo organizacijos narius, kurie ženkliai prisidėjo prie organizacijos augimo. Tad ir mus kvietė pažvelgti plačiau – superherojais tapo ne vien komiksų veikėjai, bet ir mamos, draugai, laisvės gynėjai ir netgi kiekvienas skautas, geraisiais darbais kasdien puošiantis pasaulį.

Stovyklos uždarymas vyko penktadienio vakarą per iškilmingą rikiuotę. Aidintys šnabždesiai bylojo apie savaitės nuotykių pabaigą – skambėjo pasižadėjimai vėl stovyklauti kitais metais su naujais ir senais draugais, dažniau atvykti į vieni kitų renginius, o gavę paskutiniuosius stovyklos pašto laiškus tyliai apkabino bičiulius. Palinkėję vieni

Ukrainos nacionalinės skautų organizacijos „Plast“ delegacija su stovyklos viršininku Virgilijumi Ruškiu (pirmoje eilėje penktas iš kairės) ir Plungės Gondingos tunto tuntininku Žydrūnu Pilitausku (ketvirtas iš kairės) bei ukrainiečių vadovais Oksanka Ihorka (pirma iš kairės) Igor Drapak (antras iš kairės).

Ukrainiečiai ekskursijoje po Plungę.

kitiems nepamiršti savo šaknų ir iš jų kylančios žemaitiškos tvirtybės, stovyklautojai stojo tradicinei stovyklos pabaigos dainai. Per uždarymo šv. Mišias skautai drauge meldėsi už stovykloje sutiktus draugus ir Ukrainą, dėkojo už patirtus nuotykius. Uždarymo vakarą vaini-

kavo ir vyresniųjų skautų paruoštas talentų šou, kuriame netrūko smagių pasirodymų.

Esame dėkingi visiems skautams ir jų bičiuliams už puikų ir įsimintiną stovyklą. Nuoširdžiai AČIŲ visiems vadovams, kurie savaitę laiko rūpinosi vaikais ir vieni kitais, negailė-

dami savo jėgų ir šypsenų. Tikime, kad Telšių krašto skautų tarpusavio ryšiai tik augs ir stiprės!

Parengė paskautininkė Emilija Barsytė (Lietuvos skautijos Telšių tuntas) ir vyr. skautininkas Žydrūnas Pilitauskas (Plungės Gondingos tuntas)

Telšių krašto stovyklos „Trikojis“ dalyviai.

*Negrįžk ten, kur buvai laimingas.
Dažnai tai melancholijos spąstai...
Viskas bus pasikeitę, net pats būsi kitoks.
Nebandyk ieškoti tų pačių peizažų ar tų pačių žmonių.
Laikas negailestingai sunaikins tai, kas kadaise tave džiugino.
Negrįžk ten, kur kažkada buvai laimingas.
Saugok atmintyje tai, kas buvo, bet atgal negrįžk.
Gyvenimas tęsiasi.
Kviečia nauji keliai, naujos vietos,
Kiti mūsų laukiantys žmonės.*

Robertas de Niro

*Iš prancūzų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė
Iliustracija iš soc. tinklų.*

MALONUMAS TARNAUTI

Visa gamta trokšta tarnauti; debesis tarnauja, oras tarnauja, dirva tarnauja. Kur reikia pasodinti medį, pasodink jį tu; kur yra taisytina klaida, ištaisyk ją tu; kur reikia jėgų įtempimo, ko visi vengia, pasistenk tu. Būk tas, kuris nurita nuo kelio akmenį, būk tas, kuris šalina neapykantą tarp širdžių ir rūpesčių sunkumus. Džiaugsmas būti sveikam ir teisingam; bet ypač gražus, didis tarnavimo džiaugsmas. Koks liūdnas būtų pasaulis, jei viskas jame būtų padaryta, jei nebūtų rožių krūmo, kurį reikėtų pasodinti, jokio darbo, kurį reikėtų atlikti! Tegu tavęs nevilioja tik lengvi darbai: taip gražu daryti tai, ko vengia kiti! Tačiau nesuklysk manydamas, kad tik didelės pastangos vertos nuopelnų; yra nedidelių darbų, kurie – geri darbai: padengti stalą, padėti į vietą knygas, sušukuoti mergaitei plaukus. Vienas yra tas, kuris kritikuoja, kitas – tas, kuris griaua, tu būk tas, kuris tarnauja. Tarnauti – ne silpnųjų darbas. Dievas, teikiantis vaisių ir šviesą, tarnauja. Jį būtų galima pavadinti taip: Tas, kuris tarnauja. Ir jis žvelgia į mūsų rankas ir kiekvieną dieną klausia: ar šiandien tarnavai? Medžiui? Savo draugui? Savo motinai?

*Iš ispanų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė
Iliustracija iš soc. tinklų.*

Gabriela Mistral (1889 - 1957), Čilės poetė, pedagogė, diplomatė. Nobelio literatūros premijos laureatė (1945).

DAILIUOJI

literatūra

„ŽEMAITĖ“

(ĖŠ ŽEMAITĖS AUTOBIOGRAFĖJĖS)

Vėsa Lietova šimeta švėntėn Žemaitės 180-uosės gėmėma sokaktovės – 1845-ās Bokontės dvarelie gėmė būsamuoji rašituojė Benioševičalė Jolelė. Bėrželė 27 dėina par Plateliu miestelė švėntė, par Petrėnės, folkluora ansamblis „Platelė“ so platelėškės ē telšėškės artistās paruodė teatralizouta pruograma „Žemaitė“. Tas īr ėš rašituojės „Autobiografėjės“ ē kėtū raštu.

Žemaitės autobiografėjė pažīmieta 1921 metās. Solietovinta Juona Jablonskė. 1948 m. bova ėšspausdinta „Raštūs“ – so Kalniaus Alfonsa kėik paredagouto teksto. No vėstėik – lietovėškā. Vo platelėškė vėskon sovaidėna grīnā žemaitėškā. Će īr spausdėnams tuos pruogramas teksts.

ATKELTA ĖŠ NR. 7 (887)

Lažėninku baisė gailiejaus. Daug gėrdiejau api anū skriaudas.

Puons Laurīns atmindams pasakuojė vėsuokius vargus ē skriaudas biednūju možėku, ligė ē savūsius skausmus. Tonkiausė nusėskundė, kad anuo nieks neožjaut, nieks nemīliejė ē nemīl... Ne tik gīvenėms kartos, darbā sunkė, vergėjė nu pat mažīstės – dā ē šėrdėis toštoma spaud: ni kamė prisėglaustė, ni kam pasėskūstė...

Tuokės nusėskundėmās igėjė mona simpatėjė, gailėsī: nuoriejau anon pagoudžiutė. Ėr ons moni soprata. Ė sturuojuos kāp galiedams tonkiau sosėėtė, pasėrokoutė. Veikė jau ėr api žanatvė įiemiev projek-toutė. No ons vėn dėjous, ka mona tievā – bajuorā, nelės monės ož možėka.

Pradiėjau neveizietė ni-kuokiū nelėdėmu, ē sotėkau ėtė ož anuo tik diel tuo, kad īr možėks ē lėkėma skriaudams. Mon ruodies kažkuoks dėdėlis pasėšvėntėms ėš mona posės nute-kietē ož tuokė nelaiminga žmuogaus.

Žemaitiu Kalvarėjuo par dėdiūsius atlaידus paruodiau tievams sava sožėidoutėni. Ont ėšvaizdas vėsims patėka, no kumet sožėnuojė, ka možėks, muotina baisė kriukė. Nenuoriejė monės lėstė, ē prašė atsėžadietė nu anuo. Tievs pritarė, vo muotinelės prašīma atsėža-dietė – nepaklausiau.

Ož puoras mienesu ap-sėžanėjuov – 1865 metu rogsiejė 20 dėinuo. Šliūbs bova Plungie, nes tievā tēn, tuo parakvėjuo gīvena ē veselė vedom ėškiele.

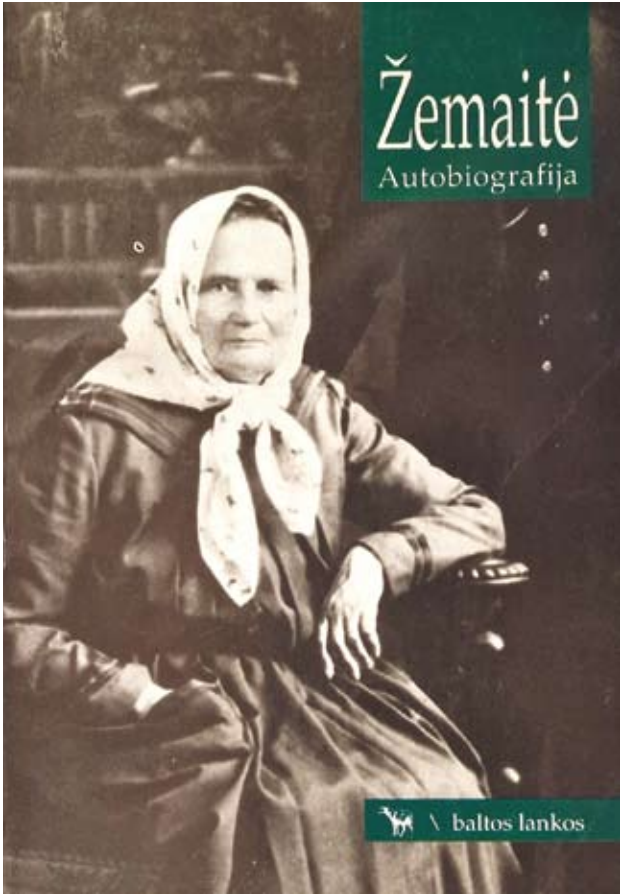
Mona vīrou ruodies, kad aš – prasta gaspadėnė, par ton ē truots. Vo monėi

matuos, ka monāsis ne-muok ūkėninkautė, ē diel tuo negaliav praluobtė. No sikio pajimto – abo labo tuokio. Nemuokav, esav nepraktėško ē nepratosio pri sunkiū darbū. Konkėna-vuos, vargstav kāp žiorkės po ėšrūgas. Diel mėnka nieka – a vėšta prigierė, a varna žōsiti pagava, a par-šielis padviesė – baravuos, pīkstavuos.

Daug nepritekliu patīrosi – pajiemiau ūkė darbus i sava ronkas. Pati rėkiavau darbus, rūpėnaus, ka laiko būtom pasiets ē nujimts derlios. Sosėpažėnau so Višinskio Puovėlioko. Šiauliūs gim-nazėjuo muokėnuos. Tonkė pas mūsa ožės, so mažāsės vākās malsės. Vėsė šnekiejė žemaitėškā. Lėnku šnektuos nieks negedava. Moni vėn ragėna pradietė rašītė.

Pageriejė gīvenėms – ėr apėntās prasėveržė patrau-kėms pri kningu. Skaitiau A. Micėvičio, J. Slovacki, I. Kraševski, L. kondrato-vičio. Skaitiau ē mėsłėjau, galvuojau, kas geresnė – diejau i šėrdi. Kuoki gīve-nėma matiau – tuoki ėr i sāsėveni ėšgoldiau: sunki,

Kninga 1996 m. ėšlėda „Baltos lankos“.

vargana, jouda, so vėsuoms skriauduoms.

1898 metu lėipas 24 dėinuo mērė Laurīns. Po vīra smertė ligo kuoks siūls nutrūka, rėšės moni so ūkė darbās, so pėlko kasdėinē aplinko, nabnuoriejau tuos naštuos – ē jau nabgaliejau. Vaidėnuos kėtė kelė ē kėtė žīgė, paslaptīgė ē nežėnu-omis. Nujautiau – Ošnie-nūs ėlgā nabėšsėlaikīso.

1907 metās Kaunė šau-kams pėrmāsis lietoviu

muotrėšku sovažiavėms. Gabrielė Petkevičaitė-Bitė ē moni prigundė. Monėi rū-piejė muotrėškūju gīvenėms, jaunū mergielu, žanuotu muotrėšku skriaudas.

Pėrma karta kalbiejau tuokė salė, no nejudėnaus ē neīškuojau dailesnė, man-dagesnė žuodė, nepasėda-viau ē jausmū ontplūdžiuo. Paprastā, valstietėškā pasa-kuojau suoduos mergielu gīvenėma, anū lėkėma ėšejos ož vīra. Vaizdās pārteikiau skaudė padiejėma, kūriau kaima muotrėšku gīvenėma paveiksla, katras pats veikė sosėrinkosiūsus. Kumet pa-bėngiau, pasėgėrda šūktelie-jėmā ėr ūžteliejė pluojėma. Ė bovau kontėna – švīpsuo-damuos, ėskelto žėlo galvo nulėpau laiptelės.

F. Bortkevičienė ėr J. Vi-leišis ikalbėniejė būtė laikraš-tė „Lietuvos žinios“ atsakin-goujė redaktuorė. Pasėdavė ikalbėniejėmams, parašė prašīma ē dabā lauk, pakol valdžė patvėrtins. Nematė nieka bluoga, ožvės, ka gaus kelis roblius.

Basėdarboujint ožklopa netėkieta žėnė – īr šaukama i teisma. Nagrėnies baudamōjė bīla. Sava veiksmās pažeidė cenzūras paragrafus. Bova nuteista dvėm nedielėm ka-

liejėma. Kaliejėms... Lėngvā pa-sakītė, kas nematė. Redak-cėjės kuolektīvs – kāp mosė kondės. Neruodė sava vė-daus. Dvė nedielė. Parės...

Vuokītiu kariūmenė ožiemė Kauna, veržies i Vėlniaus posė. Ėr aš ap-sėsprėndiau ba dvejuoniū. Jotau, ka tuokemė omžie atėdoudo savi dėdėlims ėšbondīmams. Rasintās tėisė smertėi i nagus, no rižaus so Buluotās važiuotė i Amerėka rinktė pėningus nukėntiejosiems nu kara. I ton posė traukė tēn gīvenės sūnos, pažīstamis. Ras't neprapolso... Vo jė kāp... sava jau atlėkau.

1921 metās grīžosi ėš Amerėkas apsėstuojė Ma-rėjampulie, pas advuokata Buluotas Andriaus. Rašė ē taisė senus raštus, pa-kol žėimuos laikė ėšvažiava i Kauna. Grīžtont sogeda keļėvėnė – gava nakvuotė laukūs. Smarkė sošala, so-sėrga plautdegio ē groudė 7 dėinuo...

P. S. Kursīvo ėšspausdints teksts – ėš folkluora ansam-blė „Platelė“ pruogramas „Žemaitė“.

Nuotraukas – ėš Žemaitės gimtuosės Bokontės.

VAITKOS Kėstotis

AUKSĖNIS ŽEMAITIU ŽEIDS

Kėik daug mes galem pasėmuokītė ēš sava praeitėis – tik rėk skaitītė. Kėik daug mums gal papasakuotė buočė – tik rėk klausītėis. Vo kėp mumis sostėprėn mūsa tautuos heruojė – tik atminkem anus!

Mūsa karžigiū ē žiniū biografėjės – poiki gīvenėma muokīkla. No kninguo sorašīts gīvenėms – vėins dalīks, vo apsėlonkīms gimtėnie – jau kėts. Tėn jou pajunti ton jiega, ton gīvībė, katra sostėprėn ē mumis.

Pakeliaukem po dėdiūju žemaitiu gimtuosės vėitas.

Puoškas gimtėnie Lielātiūs: truobuos pamatā.

Puoškas gimtėnie Lielātiūs: baublioks.

PUOŠKA DIONĪZOS

Puoška – ēš žemaitiu bajuoru. Rašė lėnkėškā, no jau ē žemaitėškā. Rašė api lietoviu ē žemaitiu istuorėjė, kalba, tėkiejėma. Rašė trėkalbi žuodīna. Rašė eilieraštius, vaizdelius. Parašė „Možėka Žemaitiu ē Lietovuos“. Muokslu Vėlniaus universitetė nējė, no bėndrava so pruofesuorės ē bova vėins ēš XIX omžiaus pradžiuos žemaitiu kultūrėnė jodiejėma žmuoniū.

Mėnkā žmuonis bažėna Puoškas raštus. No jau vėsė žėna anuo Baubli – pėrmōji krašta pažėnėma muziejō Žemaitiūs ē Lie-

tovuo! Bova nukėrsdints galings ōžouls Baublīs, vo ēš vėina gabala padėrbints noms so stuogelio – kėp kuoki senuobėnė švėntīkla. Vo tuo švėntīkluo – kningas, ginklā, pėningā, vėsuokiausė par kasėniejėmus atrastė

Pabriežas gimtėnie Vetīūs.

dalīkėlė.

Puoška gėmė Lielātiu dvarelie. Skaities – Žemalės parakvėjė, Tėrkšliū valsčios, Telšiū paviets. Dabā – kaimalis kėlė kiluometrā nu Mažeikiu. Tėkrōjė gėmėma vėita ēšaiškėna istuorėks Šverebs Puovėls. Bova padėrbints baublioks, vo ont Puoškas gimtuosės truobuos pamatās dabā stuov simbuolėnė sėinelė so Baublė paveikslo ēr atmėnėma lėntelė.

Paskiesnis Puoškas gīvenėma kels ved i Kražius (muokies kuolegėjuo), Raseinius (dėrba teismūs), Barzdžius (tėn nusėpėrka dvarieli ē gīvena). Vo Kaltėnienu kapūs ont paminklo ir ōžrašītė žuodė, ka tėn palaiduots tėkros žemaitis ē garbings vīrs, kors kalba

mūsa ēštaisītė truoška...

PABRIEŽA JORGIS

Pabrieža muokies Vėlniaus universitetė. No po Kosciuškas sokėlėma gava biegtėis. Ė Varniu semėnarėjuo ēšsėmuokėnės – ēšėjė i konėgus. Konėgava Šėlovuo, Raudienūs, Tverūs, Kartėnuo, Plungie. Vo Kretinguo istuojė i prončėškuonus (gava Ambraziejaus varda) – tėn ē pasėlėka.

Žiaurė daug reikšmingu darbū padėrba Pabrieža. Ōžvės – diel žemaitiu kalbuos. Rašė tik žemaitėškā. Nuoriejė nustatītė bėndrėnė žemaitiu rašta kalba – pajūrė žemaitiu. Pats sotvarkė žemaitėškus augalū termėnus – ēr ēšlėda dėdėliausi encikluopedėni veikala „Taislius augyminis“ („Augalū sistema“). Bėndražīgėms pavedė parašītė žemaitiu kalbuos gramatėka, pėrrašītė Daukanta Istuorėjė, ēšdoutė kėtus raštus. No ne tas bova laikmetis – ne žemaitėšku raštu laiks...

Pabrieža gėmė Vetīūs. Tas ir suoda Lėnkėmu parakvėjuo, Kretinguos apskrėtie. Dabā – kaimalis Skouda rajuonė. Kolkuožu laikās suodība bova nušlouta – padėrbtas ganiklas... Ė tik paskiaus bova padėrbts paminkls, informacėnis stėnds.

Ėš Vetīū Pabriežas gīvenėma kels vedė i Vėlnio, Varnius. Par anuo konėgītės vėitas. Ėr atvedė i Kretinga. Čė – jau daugiau žėnklū. Čė – ē paminkls, ēr anuo varda gimnazėjė. Ėr ontkapėnė kuoplčė senūsius Kretinguos kapūs.

Daukanta gimtėnie Kalviūs: gīvenėms par omžius...

Lėnkėmā: paminkls Pabriežā ē Daukontou.

DAUKONTS SĖMUONS

Daukonts – jau tėkrās Vėlniaus universiteta studėnts. Pėrmāsīs parāšės sava krašta istuorėjė sava kalbo. Ėr ēšvažiavės i Rīga, i Sankt Peterburga ēiškuotė sava tautā svarbiū istuorėniu raštu. Ė tus raštus paruodītė sava žmuonims.

„Būds senuovės lietoviu, kalnienu ēr žemaičiu“ – a tik nabūs pati svarbiuojī Daukanta istuorėnė kninga, katron pavīka ēšspausdintė. Jug jota ēr aušrėninkā, ē varpėninkā – čė ir rašuoma api liousībė, api laisva šali! Tik dabā muokslėninkā praded soprastė, kad valsietė ūkis Daukanta raštūs reišk valstībės valda...

Ka žmuonis gīventom geriau ē galietom lėstė sava vākus i muokslus – Daukonts raša patarėmus

Daukanta gimtėnie Kalviūs: tievs palīd sūno i muokslus...

ūkėninkams. Ka tēi vākā ēšmuoktom rašītė – doud abėcelė (gramatėka). Ka torietom kon skaitītė – Daukonts vert ēš luotīnu ēr vuokītiū. Ė vėn raša mūsa istuorėjė...

Daukonts gėmė Kalviūs, Lėnkėmu parakvėjuo. Tas dabā ir Skouda rajuonė. Vo vingiouts gīvenėma kels ir poikė pavaizdouts gimtėnie padėigta ōžoulinā vėinamē ēš stėndu. Jug po Sankt Peterburga Daukonts apsėstuojė Varniūs pas Valončio. Diel nasotarėmu krausties ēš vėina dvarelė i kėta po Kurša gubernėjė ē Žemaitėjė.

Gimtūsīūs Kalviūs ēšlėka klietelė – veik muziejielis. Paminklā ē kėtė atmėnėma žėnklā – Kalviūs, Lėnkėmūs, Vėlniaus universitetė, Kaunė. Ė Papėlie, kor anon i gīvenėma gala priglaudė konėgs Vaišvėla Ėgnuots. Tamė miestelie rasem Daukanta memorialėni muziejō, paminkla, anuo vākščiujota taka. Ėr anuo kapa Papėlės pėlkalnie. Buočė gīnė sava krašta so kardās – Daukonts sauga mumis so sava raštās...

BŪS DAUGIAU.

Vaitkaus Kėstotė nuotr.

Plungė

RENGĖJAS – DRAUGIJA „SAULUTĖ“

LEIDŽIAMAS NUO 1994 M. SPALIO 4 D.

ISSN 1822-6817

RĖMĖJAS –
PLUNGĖS RAJONO
SAVIVALDYBĖ

Draugijos „Saulutė“ 2025 m. projektas „Gyva kalba – gyva tauta“, skirtas Žemaitiško rašto metams.

Draugijos „Saulutė“ 2025 m. projektas „Iš žemaičių žemės atėję“.

Redaktorė
Kristina Paulauskaitė

Leidėjas
Ž. Pilitauskio IV (Nr. 680008)
Slyvų g. 8, Kaušėnai, 90175
Plungės r.
Tel. +370 682 56 996.

„Žemaičių saulutės“ bendradarbiai:
Alma Riebzdaite, Nijolė Jankuvienė,
Dalia Šimkutė, Virginija Liutikaitė, Otilija Juozapaitienė, Aldona Kuprelytė,
Lidija Šimkutė (Australija), Genutė Matevičiūtė, Kristina Pilitauskienė,
Kęstutis Vaitkus, Zita Jonušaitė, Alma Šakienė.

Partneris: Plungės viešoji biblioteka

Spaudė Ignatkų spaustuvė
ul. Przemysłowa 26, 16-001 Kleosin

Straipsnių ir laiškų autorių
nuomonės gali nesutapti su
redakcijos nuomone.

Maketavo Žydrūnas Pilitauskas

Tiražas – 1000 egz.

Laisvės al. 19,
LT-90157 Plungė
Tel. +370 614 65 329.
e. p.
zemsaulute@gmail.com